

Vipavski glas št. 43

SREČNE BOŽIČNE PRAZNIKE

letnik XII

december '97

Koledniki

*Mi pa koledujemo,
zlate zvezde kujemo:
ena v rokah nam žari,
druga od neba visi,
tretja v dušah nam gori;
prva zvezda je nas treh,
ki nas vodi po vaseh;
druga, ki z neba visi,
je za vse ljudi,
tretja le od tistega,
ki jo v duši sam ima.*

Gustav Strniša

M. Gaspari: Koledniki

Dragi bralci!

S 43. številko Vipavskega glasa zaključujemo tudi leto 1997. Trudimo se, da bi v našem glasilu vsak lahko dobil kaj zase in se pri tem tudi obogatil. Želimo, da bi bili v prihajajočem letu naši bralci še bolj zadovoljni. Hvala vsem, ki polnite naše glasilo s svojimi prispevki. Vsem, ki se še niste opogumili, pa velja naše povabilo k sodelovanju. Hvala tudi vsem, ki nam s svojimi prispevki materialno pomagata.

Ob bližajočih se praznikih želimo vsem vesel božič, v novem letu pa obilo zdravja, zadovoljstva, uspehov pri delu in notranjega miru.

Čestitke tudi ob 26. decembru, dnevu slovenske samostojnosti. Samostojni pa bomo le toliko, kolikor se bomo za to trudili. Naj bo beseda domovina ne le na jeziku, ampak v naših srcih.

Uredniški odbor

PRIHOD NAPOLEONOVIH VOJAKOV

Pisali so 1797. leto in nič kaj posebnega se do tedaj ni dogajalo. Bila je pomlad in ljudje so marljivo delali po njivah in v vinogradih... Predno so se utrujeni odpravili z dela domov, opazijo velik oblak prahu nad cesto, ki vodi iz Loga in Dupelj proti Vrhpolju. Nato zagledajo dirjajoče konje; te so jahali nenavadno oblečeni vojaki. To je bila izvidnica Napoleonove vojske, ki je prihrumela k nam.

Moj prapraded in praprababica sta bila doma iz Vrhpolja. Hišo sta imela ob potoku Beli, nad vhodnimi vrati pa je takrat visela hišna številka štirideset. V pritličju je bilo ognjišče (kuhinja), mala sobica in shramba. V prvo nadstropje so vodile od zunaj speljane kamnite stopnice, ki so bile znotraj povezane z mostovžem (lesenim hodnikom) in vhodoma v dve sobi.

Tega pomladnega dne, 23. marca 1797., so se nenadoma prvič pojavili v vasi Napoleonovi vojaki, oblečeni v čudne obleke (uniforme) z visokimi kapami, dolgimi puškami in ob bokih pripasanimi sabljami. Konje so privezali k plotom in drevesom. Po vasi so ljudem pobirali krmo za konje, ki so jih spravljali v hleve, če je bilo le še kaj prostora zanje. Vojaki so se namestili v hleve, senike in druge prostore, samo da so bili pod streho. Za njihove častnike pa so morali dobiti sobe in postelje. Dva vojaka sta izbirala za častnike prostor v prapradedovi hiši in po vsej sili sta hotela, da bi prenočili v sobi, kjer sta spala prapraded in praprababica. Prapraded je pod prisilo to dovolil in vojaka sta pričela v sobo prinašati častniško opremo.

Poveljnik na iskrem konju

Prihod Napoleonovih častnikov

Pozno popoldne se je praprababica vrnila domov z njive in videla, kaj se dogaja. Najprej je okregala prapradedo, zakaj je dovolil, da so se častniki namestili v njuno sobo. Odšla je v sobo, zmetala ven vojaško opremo, porinila ven vojaka, ki je opremo čuval in zaklenila vrata. Nato je zbežala k sosedovim ter se skrila med rože. Vojaki so tekli za njo, mahali s sabljami in kričali po francosko: OÙ EST-ELLE?! OÙ EST-ELLE ALLÉE?! OÙ S'EST-ELLE CACHÉE?! (Kje je?! Kam je odšla?! Kje se je

skrila?!). Bili so besni, če bi jo našli, bi jo s sabljami razsekali. Praprababica pa je trepetala, skrita med rožami na terasi, in tako je ostala živa.

Pozneje je praprababica večkrat pripovedovala, kako je bilo pod Francozi. Odslej so ji bili posebno pri srcu viseči nageljni in druge rože, saj so ji rešile življenje.

To se je dogajalo v tistih časih, ko je k nam prišla Napoleonova vojska.

Franc Cerovšek Napoleonova vojaka, naslikana na panjski končnici

*Napoleon I. (*Ajaccio 1769., +Sv. Helena 1821), cesar Francozov, iz korziške rodbine Bonaparte. Bil je topniški častnik v francoski vojski, v francoski revoluciji se je naglo povzpel. Po 1798. je kot prvi konzul prevzel državno oblast in se 1804. proglasil za cesarja. 1801. je Napoleon dosegel prevlado v Evropi. V vojni proti Angliji, ki jo je začel 1805., se je obrnil proti Avstriji ter jo prisilil k bratislavskemu miru (izguba Benečije in Tirolske).*

Ko je Avstrija 1809. znova podlegla, se je morala v schönbrunskem miru odreči Salzburgu in deželam ob jadranski obali (Ilirske province). V vojni proti Rusiji je prodril v Moskvo, a se je moral kmalu umakniti, pri čemer je bila njegova vojska skoraj povsem uničena. Pregnali so ga na Elbo. Ko se je 1815. v Franciji znova vrnil na oblast ("sto dni"), so ga Angleži pregnali na Sv. Heleno.

IZ NAPOLEONOVE DOBE PRI NAS

Do natančnih podatkov iz *Napoleonove dobe pri nas*¹ je težko priti. Po zasedbi Francozov so bili na našem ozemlju še Avstrijci in Italijani, tako da gradiva iz Napoleonovih časov skorajda ni. Povečini si pomagamo z ustnim izročilom, vendar je od tedaj preminila že vrsta generacij, ki so bile priče teh burnih dogodkov, in mnogo doživetij in spominov je odšlo z njimi v grob.

Pred prihodom Francozov je bilo po naših krajih mnogo tatov in *rokovnjačev*², ki so napadali pri belem dnevu, vlamljali v hiše in odnašali, kar jim je prišlo prav. Za časa francoskih vojn se je razbojništvo še bolj razmahnilo zaradi siromaštva in podivjanosti med ljudmi. (Mnogi so tedaj odšli med rokovnjače, ropali so in plenili, tako kakor so poprej drugi počeli z njihovim imetjem.)

Francozi so bili v odnosih s prebivalstvom na podeželju skrajno previdni. Kadar so jedli v kaki hiši, so postavili v kot gospodarja, gospodinjo in ostale odrasle, ki so morali od vsake jedi najprej sami pokusiti. Prav tako so ravnali, ko so pili v gostilni. Bali so se namreč, da bi jih kdo zastrupil.

Veliko naših ljudi so Francozi mobilizirali in zanje so se morali vojskovati po tujih deželah. Bili so v Italiji, na Nemškem, Ruskem, Francoskem in drugod. Marsikdo od njih je našel svojo srečo na tujem in se je po vojni vrnil domov bogat, nekateri med njimi pa so ostali na Francoskem in se tam poročili.

Napoleon je zelo cenil vojake iz Ilirskih provinc, zato jih je vedno več novačil za svojo armado. Delež je bil zelo visok:

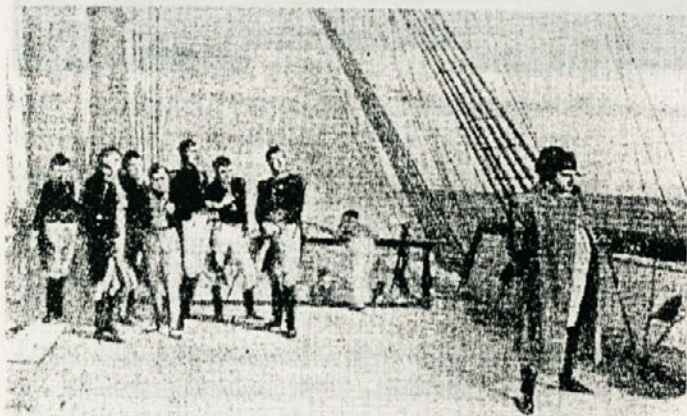

Napoleon v vojaški uniformi

osemnajst tisoč mož na leto. Vojvodina Kranjska, kateri je tedaj pripadala Vipava, je morala dati sama več kot tretjino.

Mnogo težav je povzročal jezik. Ljudje so težko razumeli svoje nove goste s Francoskega. Sporazumevali so se z znaki in z drugimi sredstvi, da so ljudem dopovedali, kaj hočejo. Toda prišlo je do raznih smešnih nesporazumov in pomot.

Franc Uršič z Gradišča pri Vipavi mi je pripovedoval zgodbo svoje matere, ki je bila doma iz Lozic. "Francoski vojaki so prišli iz Št. Vida (Podnanosa) v Lozice in ker niso znali slovensko, so le slabo ponovili kakšno našo besedo. Tako so spraševali po hišah: Hopsa, hopsa! Dekleta so se pred njimi skrivala, ker so si mislila, da hočejo z njimi plesati. Pokazalo pa se je drugače, ko so kazali na konje in ne na dekleta. Iskali so namreč le ovsa."

Napoleon na ladijski palubi

poslovenjen priimek Pižent, iz francoskega *Pegeot*³. Italijani so ob zasedbi naših krajev ta priimek zapisali kar po svoje - Pisenti.

Pegeot je bil doma s podeželja v južni Franciji. Kot Napoleonov vojak pa se je moral bojevati na mrzlih zasneženih poljanah Rusije, najhujše pa mu je bilo pri Moskvi. Takrat so Rusi požgali svoje leseno mesto. Zima je bila zelo huda in težave so bile s preskrbo in s prenočevanjem. Najhujši boji so bili pri *Borodinu*⁴, kjer se ni vedelo, kdo zmaga, ali francoski ali ruski vojaki. Potem se je vračal z Napoleonovo umikajočo se vojsko iz Rusije čez reko *Berezino*⁵; tam je padlo mnogo izčrpanih francoskih vojakov.

S Pegeotom so bili tudi nekateri Slovenci, ki so bili mobilizirani v Napoleonovo vojsko. Naveličan dolgih pohodov in krvavih bojev se je odločil, da ob povratku ostane pri nas in se skrrije. Skrival se je na Nanosu in tam spoznal naše dekletke ter se z njo poročil. Tako se je torej zgodilo, da je nekdanji francoski vojak Pegeot, dezertar Napoleonove vojske, ostal pri nas in si na Nanosu ustvaril svoj topli dom, ki mu po domače pravimo pri Strgarjevih, s poslovenjenim priimkom Pižent.

Franc Cerovšek

Op. pisca:

1) Napoleonova doba pri nas - Francozi so se prvič pojavili 23. marca 1797. leta. Druga zasedba je bila 1805. in tretja 1809. leta. V Vipavi so Francozi gospodovali od 1809. do 1813. leta.

2) Rokovnjači - Josip Jurčič jih opisuje v zgodovinski povesti "Rokovnjači".

3) Pegeot - izgovori Pežo, sedanjí priimek Pižent.

4) Borodino - vas ob reki Koloči ob cesti Smolensk - Moskva, tu je bila 7. septembra 1812. ena najbolj krvavih bitk 19. stoletja med 133.000 Francozi pod Napoleonovim poveljstvom in 117.000 Rusi pod poveljstvom Kutuzova. Kljub velikim izgubam (Napoleon 50.000 vojakov, Kutuzov 44.000 vojakov) je bitka ostala neodločena. Napoleon ni poslal v boj svoje garde, ker je bil prepričan v uspeh, Kutuzov pa je nadaljeval svoj umik proti Moskvi.

5) Berezina - desni pritok Dnjepra, vzhodno od Minska, dolga 613 km. Velike izgube Napoleonove vojske ob umiku iz Moskve 1812. leta.

ODMEVI NA OBJAVO ŠOLSKE KRONIKE v VG št.42

V prvi vrsti sedita dekan Lavrič in šolski vodja Anton Skala z dekleti in ženami, ki so verjetno obiskovale kak kuharski tečaj. Fotografija je približno iz leta 1910.

Objavljamo fotokopijo šolskega naznanila Marije Durn, kjer je dobro viden podpis šolskega vodja Antona Skala. Zanimiv je tudi tekst na hrbtni strani tega naznanila, ki govori o pravicah in dolžnostih učecev in staršev.

Po objavi šolske kronike, ki jo je pisal nadučitelj Anton Skala, smo bili prijetno presenečeni ob sporočilu, da se je v Vipavi ohranilo šolsko naznanilo učenke Marije Durn iz leta 1895/96. Marija Durn je bila rojena 1. julija 1887 na Gradišču Pri Vipavi. Poročena je bila s Francem Uršičem iz Vipave, ki je padel v Galiciji leta 1914. Zapustil je hčerko Francko, ki je umrla že kot otrok. Gospa Marija se je po sedmih letih ponovno poročila s Francem Trampužem, tudi iz Vipave. Imela sta tri sinove, Dominika, Franca, Štefana in hčerko Slavko. Domačiji se je reklo po domače "pri Lukovih" (sedanja Lavrinova ulica). Družina je ohranila domače ime po očetu prvega moža, ki se je imenoval Luka Uršič.

Šolski okraj: Baseljina
Šolsko leto 1895/6.

Školsko naznanilo
Školsko naznanilo
Šolski vodja: Anton Skala

Magda Rodman

Šolsko naznanilo.

Durn Marija

rojena dan 1. julija 1887 v Gradišču na Kranjskem.
učbenka 3. razreda ~ oddelka učila so je tako-le:

Četrtoletje	I.	II.	III.	IV.
Naznanilo	1	1		1
Priloga	2	2		1
Vrednotenje	1	1		1
Slovenski jezik	Branje	2		1
	Slovnica			3
Nemški jezik	Pravopis in spisal			2
	Branje			
Računstvo in oblikoslovje				1
	Priloga			
Priloga				
Zemljepis in zgodovina				
Pranje	2	1		3
Učenje	3	2		3
Putje	3	2		1
Talovdaba				
Ženska ročna dela	4	3		3
Znanstveni predmeti	19	11		2
podučeni	1			
Datum izdaje	1895/96		1896	
Učenka <u>Marija</u> - sposobna za višji <u>razred</u> .				
Šolski vodja: <u>Anton Skala</u>		Podpis nadučiteljev ali njihove namestiteljke:		
I. <u>Anton Skala</u>		I. <u>Franc Uršič</u>		
II. <u>Anton Skala</u>		II. <u>Franc Uršič</u>		
III. <u>Anton Skala</u>		III. <u>Franc Uršič</u>		
IV. <u>Anton Skala</u>		IV. <u>Franc Uršič</u>		

Marija s prvim možem Francem Uršičem na poročni dan leta 1912

Franc Trampuž iz Vipave, Marijin drugi mož

Pregled redov.

Redi	1	2	3	4	5
Navedba	priloga	priloga	priloga	priloga	priloga
Napredek	priloga	priloga	priloga	priloga	priloga
Priloga	priloga	priloga	priloga	priloga	priloga

Nato slavili so se sol. stroci z reklamovanjem
in petjem sedemdeseti imendan presvetlega vla-
narja z velike padosojnost obravnih gostov.

Popolnane ob duhu privedila je cela islele k
gradu na Kemero; kateroga se je udeležila ropob. vsi
visti inih gostov, najboljste in 290 sol. stroci. Tu se
se solarji razveseljavali z reklamovanjem, petjem
in igranjem telovadnih igris.

Vesolja in kraljnost je enarile mladini in vsi,
ko se je pelesialna gospa Mayer-jem, Schwickstern
in Tribunrijava, kakor tudi gospici, najboljste,
prijele pogovicovati s kruhom, klobasami, slavicami
in pironi.

Koncius nahvali se učenec k razreda. Sutor. Krala
in imenu. Plesarova. Navzajem. Dobroti. Koro
sol. mladine.

Pa se je namogle. Polike. stroci. in. tako. plila
pogostiti, je. razluga. najih. blagih. in. soli. zelo. na-
klanjaj. pobrot. Koro. Parovali. so:

- g.g. Gustav Schwickstern 30 litov vina in 2 K., družina
- Mayer-jem 11 K., gospa Jul. Tribunrijava 10 K., g. M.
- Heitaca 7 K., Fr. Pesavec 6 K., po 5 K.: S. Kanda,
- S. C. Lucic, J. Poljuček, P. Scabini in S. Kurb, po 4 K.:
- Maxi. Schumann, K. Dejak, K. Grabljan, J.
- Kobal, K. Naran, J. Silvester, po 3 K.: stud. Lavratin
- in M. Lavracic iz Poljca, po 2 K.: elia Berust,
- J. Brator, J. Doklca, Matija Erjavec, detan, S.
- Kubi, Koku, J. Juliani, C. Kraschewitz, P. Lavracic
- Marija Madjan, M. Perhavec, M. Perhavec, K. Polly,
- J. Schmitt, J. Tribunrij, po 1 K.: R. Bassini,
- J. Bollauer, J. Bransch, J. Dollaux, Jak. Fajciga,

Fr. Meunel, Ju. Krausec, Mici Schlegel, J. Veron,
B. Krausec in Josip Korkelj.

Vsem blagim dobrotušikom hličem: Bog prosti!

10. novem. bila je volitev krajnjega jol. sveta, kateri se je

15. decem. pa izletno delo konstituiral nastojmo!

Fran Meunel, p. kn. pos. svetnik - predsednik,

Josip Korkelj, posvetnik - Vigari - namestnik,

Mateja Čerjavec, školan, skrbnik

Anton Krala, jol. vojska,

Fran Meunel, posvetnik v Vigari,

Melvanoda Slovatin "Dupleh in

Matej Trobal "Kihupolje

Krajnim jol. nadzornikom je deloval c. kn. p. kn. jol.
svob. p. Postojini z ovl. zuna 16. 12. 1900 št. 2019 c. g. ul. Čerjavec

12. in 18.

decembra se je vsela v tute jol. poslovanje volitev pas
V. in Kurijo.

8. in 11. jol. je gospod p. kn. krajini jol. nadzornik Fran
Kerma nadzoroval jole. To izvršenem nadzoro-
vanju je sledical učiteljstvo k posebni konferenci

Krajini jol. nadzornik c. g. Dekan ul. Čerjavec
je bil mesca maja pri pouku v prvem razred
pa vse ure navzoč; pitotako nadzoroval je ta
mesec po vsch razredih pouku.

3. julija je bila v novem jol. poslovanju p. Postojini
Krajina učiteljska konferencija, jol. vojska ul.
Krala inel je poprabi: K. preosnovi učnega na-
pita pa štirinavedni sez.

Pomaciš konferenciji je imela učiteljstvo
v tute leta št. 100.

Krajini jol. svob. je imel 4. veje.

VIPAVA IN VIPAVCI V OGLEDALU BLEIWEISOVIH NOVIC

Peto nadaljevanje

Še zmerom teče leto tisočosemstodvainšestdeseto. Krepi se narodna zavest Slovencev in dejavnost za razvoj maternega jezika, pri čemer igra zelo pomembno vlogo ustanavljanje čitalnic. Pri tem prednjačijo tudi Vipavci. Novice v 19. listu z dne 7. maja obširno - kar na štirih straneh - vzneseno poročajo o obisku rodoljubnih "poslancev" iz več kot dvajsetih sosesk kranjskega in goriškega (primorskega) dela Vipavske doline, ki so prišli izrazit podporo ljubljanski čitalnici zoper "nemškutarske rogovileže". Med številnimi veljavnimi možmi je bila zaupana častna vloga izročiti spomenico predsedniku ljubljanske čitalnice in županu Mihaelu Ambrožu prav trškemu in slapenskemu županu Janezu Žvoklju in Jožefu Ferjančiču.

Naj spregovorijo Novice same:

Iz Ljubljane. (Vipavci v Ljubljani). Kar so bili predragi nam bratje iz Štajerskega tukaj, ni bilo več v čitavnici naši tako vesele in slovesne večernice, kakor je bila v nedeljo. Četrty dan maja si je tedaj čitavnica naša spet s zlatimi črkami v kroniko svojo zapisala. In kako ne bi srce veselja igralo, ako brat pride k bratu in mu odkrije djansko svojo ljubav. Mili naši bratje na Vipavskem, ki jih je veličastna beseda presvitliga Cesarja: „ravnopravni bodite vsi moji narodi avstrijski!“ v globočino srca ganila, so z veseljem gledali v Ljubljano, ko so slišali, da čitavnica naša ni prezrla onega mogočnega navdiha s cesarjevega prestola, ampak da je nemudoma začela za omiko in oliko dolgo zatrega jezika v očitnih „besedah“ in vajah skrbeti; al s bridko žalostjo jim je presunjevalo bratovsko srce, ko so slišali in brali, kako se domoljubno, postavno in lojalno vedenje čitavnice naše od mnogih strani črti in psuje. In ker le konca ne kraja ni bilo tega grdega rovanja¹⁾ v ustavnem času, ki je vsem narodom dodelil enake pravice, niso vrli bratje pod Nanosom mogli več molčati in prenašati krivičnega nasprotovanja; vstali so na noge in pokazati so hotli, da je to pravo in pošteno, kar

čitavnica dela v razvitek maternega našega jezika, in podpisali so to v očitnem pismu²⁾ in ga čitavnici očitno poslali. Ta pohvalnica ni pokotna³⁾ tudi ne naprošena; ona ne šteje le posamezne rodoljube, ampak vse, kar koli je veljavnega v velikem vipavskem okrogu⁴⁾ kranjskem in goriškem, je postavilo svoj podpis v njo, katerim na čelu stoji slavnoznani rodoljub, visokočastiti tehant in častni kanonik, vitez Franc-Jožefovega reda gosp. Juri Grabrijan. Pohvalnica šteje 12 županov, 55 odbornikov, 2 grajšaka, 20 duhovnov, 4 ces. uradnike, 5 doktorjev in 1 lekarja⁵⁾, 140 posestnikov, 9 obrtnikov in 13 učiteljev. Rekli so nam častiti poslanci, ko bi se bilo le samo na veliko število podpisov gledalo, dobili bi jih tisoč lahko; al tega niso hotli: gledali so le na veljavo mož in na večje število sosesk⁶⁾. Zastaviti so hotli s tem klin v grde laži tistih rogoviležev nemškutarskih, ki po časnikih trobijo, da le trohica prenapetnežev in pešica mladine sanjarije uganja o narodnosti slovenski!

Pismo to so izročili dvema gospodoma županoma: županu trškemu in županu iz Slapega⁷⁾, kterima se je po željah dekanovih pridružil gosp. koder, kurat Slapski, naj ga nesejo v ljubljano. Prišli so v nedeljo opoldne in na kolodvoru častno sprejeti po gosp. podpredsedniku čitavnice in mnogih odbornikih, so se peljali v mesto v svoje stanovališče v gostivnico „pri Slonu“.

Njim na čast je bila zvečer „beseda“ napravljena. Lični transparent z napisom „Slava bratom našim Vipavcom“ je kazal dragim gostom, da se je čitavnica danes oblekla v praznično opravo. Dvorana je bila tako polna, da so poslušavci res v pravi stiski bili.

Gospodi poslanci stopijo pred predsednika čitavnice g. župana Ambroža. Gosp. Koder poprime besedo in tako milo in srčno govori, da vsi pričujoči so bili globoko ginjeni. Bil je zares slovesen moment, pozdravljan s živio - in slava - klici od vseh strani. Govoril je blizo⁸⁾ tako-le:

„Visokočastiti predsednik! Slavni gospodje! kakor hitro se je bilo po deželi razznano, da se po mestih cele družbe povezujejo, zanemarjemu domačemu jeziku na višjo stopnjo omike in k tisti veljavi pomagati,

ktera mu po vseh natornih pravicah gre; - kakor hitro se je slišalo, da se je v ta namen tudi v Ljubljani znamenito društvo vrljih slovenskih rojakov pod naslovom „narodne čitavnice“ ustanovile: so se jele srca rodoljubnih Slovincov veselja oživljati, ker so v tej nenadjani prikazni napoved boljše in ugodnejše dobe za svoj potrti materni jezik spoznali. Kakor drugod smo tudi mi Ipavci unkraj sivega Nanosa v naši južni dolini z veseljem sprejeli glas slovenskega zvona, kateri se od ljubljanske narodne čitavnice po domačii odmeva. Ne le posamni rodoljubi, ampak cela Ipava je blagi pomen Vašega slavnega društva hitro zapopadla, in se Vam zahvaljuje za Vaše domoljubno prizadevanje. In glejte, visoko častiti predsednik, in Vi slavni utemeljitelji narodne čitavnice! tukaj Vam predstavljam dva moža, dva ipavska župana, Janeza Žvokeljna, župana Trškega in pa Jožefa Ferjančiča, župana Slapenskega, ki Vam ju Ipava pošilja, da Vam poklonita pohvalno pismo, iz kterega bote spoznali, da ipavska kri ni voda, da narodna zavest se nikakor zatreti ne da, in da po omenjeni obveljavi ne samo kaki prenapeteži, ampak Ipavci vsi željno hrepené. Od podnožja Nanosa noter do drč⁹⁾ golega Čavna bodete našli več kot dvajset sosesk iz krajnskega in goriškega oddelka Ipave pod tem pismom podpisanih, in ti podpisani so možje, ki imajo ustavno pravico in dolžnost za soseske govoriti, so večidel župani, župnijski odborniki, večji posestniki in drugi veljaki, ki potrebe ljudstva gotovo najbolj poznajo in tedaj najbolj vrjetno spričujejo. [...]

Na to gosp. Ferjančič, župan iz Slapega, poda gosp. predsedniku prekrasno vezano pohvalnico s temi besedami:

„Ne zamerite, visoko častiti gospod predsednik in Vi častiti gospodje! da Vas z lepemi besedami ogovoriti ne znava, kakor se za take gospode spodobi; vas tedaj naravnost v imenu vseh Ipavcov nar pred pozdraviva, in Vam prineseva, kar so nama za Vas izročili. Zlata in srebra je nekaj premalo med nami, zato Vam ga niso mogli poslati; nekaj, kar srce človeka tudi razveseljuje, bi sicer imeli, to je, dobrega in sladkega vinca; pa s tem mi drage goste najraji pri sodu postrežemo. Za zdaj sprejmite tole pismo, v kterem Vam tudi najboljše, kar imajo, svoje hvaležne srca pošiljajo, zato ker ste jeli zid predirati, kateri je do zdaj kmeta in gospoda zavoljo našega domačega jezika tako trdo

ločil. - Zložili smo tudi pesem na Vas, ktera je pismu priložena. [...]

Gosp. predsednik da potem adreso¹⁰⁾ gosp. tajniku Praprotniku, naj jo očitno bere. Gosp. tajnik jo bere; tako-le se glasi:

„Blagorodni Gospod! Visokočastiti Predsednik! Ni davno, kar ste pri priložnosti častnega pozdravljanja vrljih slovenskih Štajercov rekli, da „zvon pod turnom bobni, na daljavo pa bilj doni“. - Primero tega lepega izreka mi Ipavci na vse strani za resnično spoznamo. - Konec pretečenega leta je slavna družba narodne čitavnice, ktere visokočastitemu predsedniku se mi v Vas poklanjamo, v sredi Ljubljane na zvon slovenskega glasu krepko udarila. Mi daljni ne vemo, koliko bližnjih Ljubljančanov je na njegovo bobnenje oglušilo, ali prav za prav gluhih ostalo; nas pa je njegov mili narodni glas z vso radostjo napolnil in tolikani več za to, ker smo ga od takega kraja zaslišali, od kodar se ga tako brž nadjati ni bilo, in ker so ga možje zazvonili, med kterimi si jih je veliko - pred malim še - kaj takega v nečast in trdo sirovino štele.

Mi po deželi - in kar od sebe pravimo, mislimo, da od cele slovenske domačije velja - smo sicer slovenskega glasovanja¹¹⁾ med sabo vajeni; nam je potrebno, kot vsakdanji kruhek, pa žalibog! kmalo bi se ga tudi mi sramovati morali, saj tako daleč je že prišlo, da si moramo za nesrečo šteti, da smo Slovenci! - Kaj je bil Slovenec dozday s svojo golo slovenščino? Nič, ali skoro nič, kakor sama nezmožnost in sirovina! - Ako ga ni ptuja omika pregrevala, in ako ni znal, kolikor si bodi, ptujih¹²⁾ jezikov lomiti, ni imel nobene veljavne prednosti. Ako je hotel po kaki omiki segati, je moral le po ptuji, ker v domačem jeziku je ni bilo doseči. V ljudskih šolah, ki so gotovo za domačo omiko postavljene, si je s ptujim jezikom zastonj glavo lomil; v družbah, ki so se kaj več omikane dozdevale, so ga zaničljivo gledali; v uradnijah je bil celo mutec in nedorašenec, ker uradnega govorjenja ni razumel, uradnega pisanja ni znal brati, še manj pa razumeti. Kar je za-se ali zoper sebe podkrižal¹³⁾ ali podpisal, se ni mogel prepričati, ali je tudi res tako, kakor je on mislil in govoril; v vsem, in v vsem je moral ubogi revež vero dajati tem, ki so mu ptuje govorjenje in pisanje tolmačili, kakor so hotli in znali. [...]

Blagovolite, visokočastiti predsednik! Vašemu

slavnemu društvu, ki nam je tako mično k belemu dnevu povzdige in enakopravnosti našega jezika zazvonilo, našo srčno hvaležnost oznaniti. [...]

Blagovolite priložen pevski nagovor v spominek naše ipavske udanosti dobrovoljno sprejeti, in ga možakom, ktere zadeva, pokloniti. [...]

I Ipave 4. svačana 1862 Vaši zvesti Vipavci“

S kako živim veseljem je bilo to pismo sprejeto, ni nam mogoče popisati.

Na to gosp. predsedniku poda župan Vipavski gospod Žvokel pesem, ki so jo poslanci v 300 iztisih sabo prinesli [...]

Ko so gospodje poslanci izročili vse svoje sporočila čitavnici, poprime predsednik njeni gosp. župan Mihael Ambrož besedo in blizo tako-le ozdravlja pozdrav vipavski:

„In principio erat verbum“, - to je, od začetka bila je beseda. Ta vvod postavim na čelo današnjega govora zato, ker je po besedah Vipavskega pisma moja beseda 12. januarja uzrok pričujoče slovesnosti, in da potrdim, kako veljavnost da ima beseda. [...]

Da sta Vi Ipavci med Krajnci prvi, ktere je spodbodla beseda izgovorjena v Ljubljanskem mestu, ni nič posebnega, ampak je čisto naravno (natorno). Kakor ipavska dolina Ljubljančanom prvi sad donaša, prve breskvice, prve češnje, prvo grojzdiče dobivamo z Ipave - tako so tudi pošteni prebivavci prve cvetlice prinesli, ktera rodi omika slovenska. Živa resnica je, da tam, kjer solnce gorkejšje pripeka, tam se obuduje hitrejši narodni živelj, - in tam, kjer solnce bolj bleši, tam ljubezen do domovine bolje kali.

- Vaši dohod spričuje to - spričujejo pa tudi veljavni možje, kteri so Vaši dolini živeli in še živé. Omenim rajnkega gosp. Matija Vertovca - moža, kterega zasluge za omiko slovensko se po vseh slovenskih krajih slové. Dolgo se je očitala in se od nekterih še dandanašnji očita nesposobnost slovenskega jezika, - on je pa djansko dokazal, da je vse to krivo natolcevanje; spisal je v slovenskem gladkem jeziku kemijo, umevno za vsakega izobraženega kmetovavca, in tako je dokazal, da je naš jezik zmožen za učenejši predmete, kakor tisti mislijo, kteri ga le za peč postavljajo; spisal je vinorejo, ktera zasluži imanovana biti katekizem za gornika in ktera nam je morebiti že naključila nektero sladkejšjo kaplico; spisal je zvezdoznanstvo in dokazal, da tudi zatrti slovenec je zmožen

se obrniti proti visokemu podnebjju in razlagati rojakom v domačem jeziku skrivnost Božje vseмогоčnosti; spisal je velik del občne povestnice in še več družega v Novicah. Naj omenim na dalje visoko častitega gosp. dekana Grabrijan-a, kteri je prvi v Vašem pismu podpisan. Gospod zveden v duhovskih in deželskih zadevah, gojitelj uka in zvesti deržavljan, si je pridobil zasluge, da so mu presvetli cesar podelili red Franca Jožefa; on je ustanovil šolo, kteri je ni para po širokem in dolgem, in dokazal, kako da mu omika slovenskega ljudstva pri srcu leži. Omenil bi lahko še drugih veljavnih mož, pa čas mi ne pripusti. [...]

Brali smo na obrazu gosp. poslancom, kako srčno jih je razveselil predsednikov govor, kteremu so mnogokrat z glasno pohvalo v besedo segli, pa tudi ves zbor je ustavljal večkrat govor s živimi „živio - in pravoklici“, ko je gosp. predsednik z govorno besedo odkrival radosti pa tudi britkosti domoljubja. Celi govor je bil z navdušeno pohvalo sprejet.

Po vsem tem se je začela „beseda“. V popisu njenem moramo danes krajši biti, ker nam ne čas ne prostor ne pripušča obširnim biti. Reči pa moramo, da zadovoljstvo z njo bilo je vesolno. Dragim gostom na čast po gosp. A. praprotniku v besedi in po gosp. A. Nedvedu v glasbi složeni „Pozdrav“ je bil s tako pohvalo sprejet, da ni bilo pred miru, dokler se nista oba složitelja¹⁴⁾ zboru pokazala. Gosp. Nadved je podal lično vezano pesem gosp. poslancom, naj jo izročijo preč. gosp. dekanu. Pozdrav ta se je tako glasil:

Zdravo Ipavci, sosedge premili!
Goste predrage sprejemamo Vas;
Sladko, domače ste nas zveselili
Zvišali z dnevom ste zlatim nam čas.

Lepa je Vaša dolina cveteča,
kapljico sladko Vam trta daje;
Lepša ljubezen je Vaša goreča,
Ki Vam za narod pri srcu cvete.
Zdravo zatoraj, sosedge premili,
Gosti predragi ste danes nam Vi,
Sladko, domače ste nas zveseli,
Srčno rečemo: Naj Bog vas živi!

[...]

Po besedi je vesela družbica enmalo rajala in našim gostom iz Vipave je bilo posebno

mikavno viditi slovanski „kolo“, ki jim ni bil še znan. Med plesom pa se je podala množica, ki ne pleše, v gostivnico doli in se tu radovala s svojimi predragimi gosti, katerim je dr. Bleiweis prvo zdravico napil. [...]
In tako je sledilo še več zdravic; al mudi se - tiskarju in jenjati moramo. Le to pa morem še reči: Mili pozdrav cele velike doline je znamenje, da se narod naš zaveda svojih pravic; to bo z radostjo navdalo vsakega domoljuba. Naj bi pa tudi krepčalo stanovitne, povzdignilo klaverne, podpiralo omahujoče in potrlo tovarje, kateri ošabno mislijo, da „kopica Ljubljčanov“ je cela dežela kranjska!

Izbral in uredil Božidar Premrl

Opombe:

1. Rovanje = rovarjenje.
2. Očitno pismo = javno pismo.
3. Pokoten = zakoten; nepomemben.
4. Okrog = zastarela oblika za okrožje, v tem primeru pa sinonim za deželo: Kranjska in Goriška sta bili avstrijski deželi.
5. Lekar = starinska oblika za lekarnar.
6. Soseska = podobčina.
7. Tudi v leksikonu Cankarjeve založbe Slovenska krajevna imena, Ljubljana 1985, še beremo zapisano dvojnico: na Slapu / na Slapem. Včasih jo uho ujame tudi v govorici okoliških vasi.
8. Blizo = približno.
9. Drča = melišče.
10. Adresa = spomenica, poslanica.
11. Glasovanje = govorjenje, govorica, besedovanje.
12. Ptuj = tuj.
13. Nepismeni so se na dokumentih samo podkrižali, tj. narisali znak križa namesto podpisa.
14. Složitelj = skladatelj; pesnik.

PREDSTAVLJAMO VAM

MARIJA PAVLIN - VIPAVSKA ŠIVILJA

Marija Pavlin, po domače Micka Pavlinova, je moja mama. Ko smo otroci v osnovni šoli pisali spis *Moja mama*, sem napisala, da je moja mama dobra, pridna, skrbna in skromna in temu bi pritrdila še dandanes, ko šteje že osemindeseto leto. Stanuje v Vipavi, v ulici Vojana Reharja 6.

Marija Pavlin je izučena šivilja, šivati se je učila na Hribu pri Janeščevih.

Sama se takole spominja svoje mladosti: »Rodila sem se davnega leta 1910 na Gradišču pri Vipavi, očetu in mami Mariji Semenič. Oče je zgodaj umrl, ko sem imela le štiri leta;

zapustil je ženo z dvema deklicama: mene in tri leta mlajšo Angelo. Ko mi je bilo deset let, sem se z mamom preselila k Pavlinovim v Vipavo, mama je namreč vzela (poročila) vdovca s tremi fantiči, ki jim je španska mrzlica pobrala mamu in sestrico.

Že na Gradišču sem s sosedovo deklico Pepo Blaževu rada šivala oblekice za punčke, ki sva jih sami sešili iz cunj. Z njimi sva se radi igrali, saj so bile te edina otroška igrača.

Leta 1927, se pravi s sedemnajstim letom, sem se šla učiti šivat k Franciški Janežič, po domače Janeščevi Francki s Hriba.«

Natančno se spominja prvega delovnega dne, ko ji je mojstrica dopoldne dala podirati žensko obleko, popoldne pa je že nabirala firšk (otroški predpasnik). Mojstrica jo je pohvalila, da dela drobne štihce (vbode).

Učna doba je trajala tri leta. Šivati so se učile tri učenke: ona, Pavla Premrl, po domače Drejdelnova, in soseda od Primcovih (imena se več ne spominja). Mojstrici ni bilo treba plačevati za učenje, na kosilo pa so morale domov.

Mojškra je imela šivalni stroj, vajenke so šivale na

Mici, prva z leve zadaj, s prijateljicami leta 1934

roko: ovrjavati (obšivati) je bilo treba vse robove, *heftale* so (navdarjale), šivale gumbe, šivale *luknje* (gumbnice).

V začetku so le opazovale, ko je *mojškra urezavala* (krojila) blago. *Muštre* (kroje) je imela le ona. Ko so se že privadile delu, je dovolila, da so *mušter* izrisale, kakšnega pa so izrisale tudi naskrivaj. Spoznavale so: prednjik, zadnjik, rokav, *kragelc* (ovratnik), manšete. Pokazala jim je, kako se blago *ureže* (ukroji), nato je sestavila dele blaga in morale so ga naudariti, šele nato jih je *mojškra* sešila na stroj.

Šivale so: žensko perilo (spodnje hlače, kombineže, modrčke), nočne srajce, *gate* (moške spodnjice), moške srajce, otroške obleke, *firtofe* (predpasnike), kostime, ženske zimske plašče.

Spominja se, ko so gospe Štancovi šivale *kombine* (spodnjico), so ob spodnjem robu všivale idrijske *špice* (čipke), vmes pa so bili vezeni šopki rož.

Tečaj vezanja v Vipavi leta 1930 v stari šoli

lažje poletne obleke, krila in bluze, ob božiču pa zimske plašče. Mlada dekleta so poleti na Nanosu nabirala maline in gozdne jagode, tako so kar nekaj zaslužila. Kupila so si blago za obleke in prinesla šivat k *mojškri*.

Vse šive je bilo treba polikati. Likali so z železnim *pegleznom* (likalnikom) na oglje. (Še v 50-tih letih ga je mama uporabljala za likanje). Krojači so imeli tudi *peglezne* z vložkom. Tak likalnik se je vedno grel na štedilniku, na katerem je gospodinja kuhala. Krojaški *peglezen* je bil zelo težak. Vajenci so morali skrbeti za oglje in če se je oglje v likalniku ohladilo, je moral vajenec vihteti likalnik sem in tja po zraku, da je oživel. Mama se spominja, da je očim Munde rad povedal tole anekdoto:

Pri krojaču Krapežu, zraven vipavske cerkve, je delal vajenec. Kadar je mahal sem in tja s *pegleznom*, si je vedno pel: "V ret me piši, v ret me piši, Krapež ti in tvoja žnidarija!" Doma je na štedilniku še vedno majhen železen *peglezen*, s katerim mama včasih še kaj malega polika.

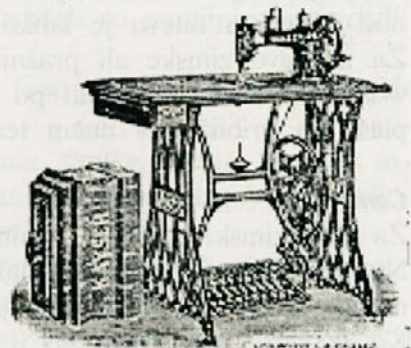
Šivati se je učila tri leta. Leta 1930 je naročila nov šivalni stroj Singer. Bil je zelo drag, 1200 lir. Denar ji je posodila gospodična Fanči Hribova. Stroj sta kupili še Radica iz Vile Ane in Pavla Kodelja. Sicer je bilo v Vipavi več *žnidarjev* (krojačev) in *žnidarc* (šivilj). *Žnidarji* za moške so bili: Krapež pri cerkvi, Nande v Ložah; *žnidarce* pa so bile: Janeščeva na Hribu, Batičeva gospa, Anka Kodelja na Hribu, Marička Godnova.

Šivalni stroj in znanje, ki ga je pridobila v triletni učni dobi, sta ji omogočila samostojno šivanje. Začela je šivati na svoje.

Ko je prišla stranka z blagom, je bilo treba najprej vzeti mero s centimetrom (1,5 m dolg trak, razdeljen na centimetre). Na list ali blok si je šivilja napisala: širino hrbta, dolžino života, dolžino celega oblačila, obseg pasu, obseg prsi, obseg vratu, dolžino rokava, dolžino krila ali hlač.

Nato je stranka povedala, kaj bi rada in kako naj bo oblačilo narejeno.

Mama je imela v tridesetih letih naročen *Ženski svet*,

Tak šivalni stroj je veljal celo doto

žensko modno revijo, ki je izhajala v Trstu in ji je dobro služila pri šivanju. Pred drugo vojno so ženske nosile obleke, krila, ob vsakdanjiku obvezno *firtof* (predpasnik), po vojni pa so začele nositi tudi hlače. Natararice so imele obvezno črno haljo in bel predpasnik ter ovratnik.

Pribor za šivanje

Šivilje so morale obvezno imeti naslednji pribor: škarje, kredo, centimeter, ravnilo, *muštre* (krojne pole), igle, različne *cvirne* (sukanci).

Postopek krojenja

Blago je bilo treba izrisati po kroju in izrezati, *naheftati* (naudariti) in sešiti krojne dele. Stranka je prišla oblačilo pomerit. Sledila je dokončna obdelava: *ovreči* (obšivati) šive oz. robove in likanje. Stranke so osebno prevzemale izdelke, še zadnjič so oblačilo pomerile in plačale delo.

Vrste blaga

gradel (tkano na kitke, a gladko, za spodnjice),

inlet (zelo gosta tkanina za blazine in *tuhne* - pernice),

cajh - hlačovina (za moške delovne hlače)

cvilh (blago za *modroce* - žimnice)

plavina (za predpasnike)

taft (spreminjavih barv, za krila)

popelin (finejša kotenina za bluze in moške srajce)

klot (črn, na eni strani svetleč se, za črne šolske halje)

saten (svetleč se na eni strani, za prešite odeje)

loden (volneno blago za moške obleke ali plašče)

tibet (črn, nesvetleč, za predpasnike)

šifon (blago za bluze ali ženske obleke)

krep žoržet

krep marokajn

damast (gosto tkanje, malo vtkanega vzorčka, za nedrčke ali blazine)

panama (gladko tkano platneno blago, za suknjiče ali hlače)

svila (za bluze)

porhat (flanela, kosmateno blago za zimske rjuhe ali spalne srajce)

kotenina (za spodnje perilo)

lan (za prte in rjuhe)

platno (za prte in rjuhe)

volna kamgarn (za moške obleke ali ženske kostime)

Moda iz leta 1926

Čas izdelave

Čas šivanja je bil neomejen. Šivala je od jutra do večera, pred večjimi prazniki pozno v noč. V enem dnevu je lahko sešila tri delovne srajce, praznji pa samo dve.

Za izdelavo zimske ali praznje ženske obleke je porabila dva dni, spominja pa se, da je v enem tednu sešila tudi po šest poletnih oblek. Kostim je izdelala v petih dneh, zimski plašč pa približno v enem tednu.

Cene

Za prvi zimski plašč je računala 25 lir, naredila ga je Štefki Žontovi.

Ni računala ur, temveč izdelek. Za delavniško moško srajco je računala 3 lire, za praznjo moško srajco pa 4 lire. Če je vezla, je računala za 1m tricentimetrskega ažura 5 lir.

Ko je šivala na domu, so ji plačali po urah. Velikokrat so ji ostali dolžni tudi po več let, po vojni so ji plačevali velikokrat v naturalijah.

Spominjam se, da so bile stranke zadovoljne z njenim delom, ker "ni bila draga". Vsekakor pa je zaslužek od šivanja dopolnil družinsko blagajno, ki jo je polnila skromna atova delavska plača.

Bala

Bala je bila nevestina oprema, ki jo je peljala s seboj v novi dom. Preden se je dekle poročilo, naj bi imelo sešitih vsaj nekaj nujnih oblačil, perila in posteljnine. Bala je vsebovala:

- 6 ali 12 spodnjih hlač
- 6 kombinež
- 6 neдрčkov
- 4 zimske in 4 letne nočne srajce
- 12 zgornjih rjuh
- 12 spodnjih rjuh
- 12 prevlek za blazine
- 12 robčkov

Spominja se, da je šivala balo Ivanki Bizjak in Ivanu Hribu. Balo so šivale po 14 dni ali več.

Šivanje na domu

Večje in premožnejše družine v Vipavi in po okoliških vaseh so Micko povabile šivat na dom. Včasih je ostala pri hiši kar po več tednov. Tako je šla l. 1935 v Sanabor šivat k Starašinovim. Sem so prepeljali tudi njen šivalni stroj. Spominja se, da je *podirala* (parala) stara oblačila in jih prenarejala (iz zimskega plašča jakno ali kaj podobnega). Tu je ostala kar štirinajst dni. Spominja se, da je bilo ob božiču tako zeleno, da so kosili deteljo, v januarju pa so že nabirali zvončke. Ko je šivala na domovih, ni bilo urnika, šivala je, dokler je lahko zdržala. Pred drugo svetovno vojno je šivala še pri Možetovih in pri Fajdigovih v Vipavi.

Spominjam se, da je šla tudi po drugi svetovni vojni večkrat za nekaj dni šivat na dom, npr. na Slap. Meni je bilo takrat šest ali sedem let. Šivala je v "Malnu". Bilo je poletje in toplo, jaz sem se rada igrala ob potoku, ki je tekel za hišo. Hiša je bila obrasla z zelenjem, okrog in okrog je bilo veliko visokih dreves, za hišo se je voda spuščala čez jez, tam je stalo veliko mlinsko kolo. Vedno me je bilo malce strah, ko sem gledala tja dol v mokro mrakobnost izginjajočega potoka.

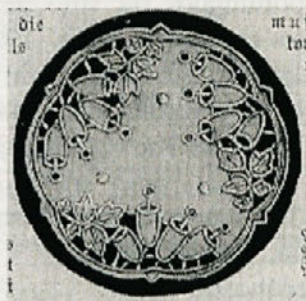
Pri hiši so imeli veliko sadja, z mamo sva ga radi jedli.

Gojili so sviloprejko. Domača hči Anita je vpregla zapravljivčka, me vzela s seboj na voz in šli sva po celi vipavski okolici iskat murvinih listov, kajti sviloprejke so veliko pojedle. V tem času je šivala teden dni tudi pri Vidrihovich na Slapu in pri Pregeljcovi družini.

Vezenje

Moja mama ima posebno nagnjenje do ročnega in strojnega vezenja. Pri hiši je še sedaj nekaj lepo vezenih prtov, zaves, rjuh in blazin.

Že v ljudski šoli so imeli pri pouku ročna dela. Deklice so vadile na takoimenovanem šivalnem prtiču "vadnici", ki je še ohranjen. Vanj so drobni otroški prstki vbadali *štirštih* - *štílštih* (stebelni vbod), dvojni šiv, križce, polni vez, ažur, izdelali so gumbnico in prišili gumbe.

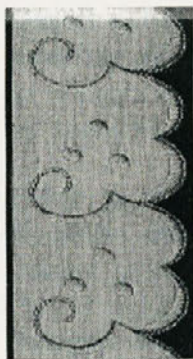

Rišelje

Učiteljica jo je pohvalila, da lepo dela in da prtička nič ne umaže.

S šestnajstimi leti je že *štikala firnike* (vezla zaves) in sicer v načinu milje (prerezano in obšito blago) ali rišelje (obšito in nato izrezano blago).

Soseda Julka Vidmar, ki je stanovala pri Reharjevi družini, jo je večkrat vabila k njim na dvorišče, kjer sta v pomladnem in poletnem času vezli. Naučila jo je veziti *zobke*. Še sedaj je doma ohranjen lesen model s kovinskim

"Zobki"

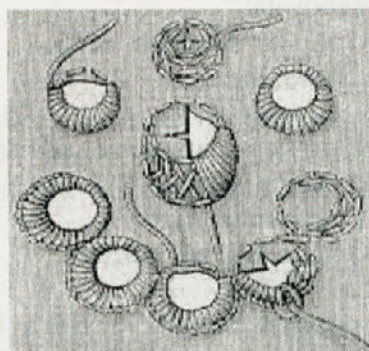
vzorcem, ki ga je bilo treba odtisniti na blago. Ko so zobke zapolnile s polnim vbodom, so blago po zunanem robu obrezale.

Prtiček je bil namensko izdelan za okras poličkam v kuhinjski omari, kjer so bile razporejene skodelice ali kozarci.

Ko je kupila šivalni stroj znamke Singer, so prodajalci organizirali tečaj za strojno vezenje. Tečaj je bil v gostilni Krhne na "placu". Mama je ohranila spomin na ta tečaj, in sicer vadnico (na blagu, ki so mu rekli štrmin), na kateri so izvezeni različni vzorci.

"E che lavoro pulito!", jo je pohvalila italijanska učiteljica.

Nagnjenje k strojnemu vezenju je bilo tako močno, da je nama s sestro še v 70-tih letih izvezla nekaj rjuh in blazin. Še sedaj jo vidim, kako ob kakšnem sobotnem popoldnevu vzame iz omare škatlo s priborom in sukanci, dva tanka lesena obroča za vpenjanje blaga, vpne blago in začne iglo spretno vbadati vanj.

Milje

Cenjenost poklica

V povojnem času ni bilo lahko kupiti blaga za perilo ali oblačila. V začetku 50-tih let smo hodili čakati v vrsto pred trgovino s tekstilom že ob treh zjutraj, blago smo takrat lahko kupovali le na "točke". Mama je bila zelo vesela, če je kdaj dobila kakšen kos flanele ali plavine za spodnja in vrhnja oblačila. Šivala je celi družini, vedno je znala porabiti vsak najmanjši kosček blaga.

Poklic šivilje je bil kar cenjen. Za žensko, ki je znala šivati, je veljalo, da je dragocena, saj je tudi ona prispevala v družinsko blagajno.

Še na nekaj ne smemo pozabiti. Našo hišo, ki stoji v bližini vipavskega "placa", je vedno obiskovalo veliko ljudi, posebno žensk. K nam so rade prihajale na obisk vse sosede, veliko pa je bilo seveda žensk iz bližnjih vasi, ki so mami prinašale šivat.

Še danes se mama spominja svojih "strank", ki so ji ostale zveste tja do pozne starosti. Če drugega ne, je marsikateri od njih do nedavnega sešila vsaj predpasnik.

Še danes, ko nosi že 88. križ, včasih kaj zašije na električnem šivalnem stroju Bagat - Ruža, lansko leto pa nam je ročno izvezla okenske zavese z motivom trte in grozdja. V Škofji Loki, kjer rada prebije zimo v krogu naše družine, nas bodo listi in grozdi na zavesah vedno spominjali, da jih je izvezla ljubeča vipavska šivilja, moja mama.

Ana Florjančič

IZ NAŠE KS

OB ZAKLJUČKU LETA 1997

Okrašene izložbe in drobne utripajoče lučke po drevesih nas opominjajo, da smo že v mesecu decembru in da bomo v nekaj dneh zaključili letošnje leto ter začeli novo, 1998. leto. To je torej čas, ko pregledamo svoje uspehe in neuspehe v letu, ki se izteka. Hkrati pa postavljamo izhodišča za delo v naslednjem letu. O dogajanjih med letom smo vas v našem glasilu sproti obveščali, zato vam raje predstavljamo načrt dela, ki smo ga sprejeli na Svetu KS Vipava in ga želimo izvesti v prihodnjem letu.

Prva naloga, ki smo si jo zastavili je, dokončati dela, začeta v letošnjem letu, in sicer: - nadaljevali bomo s tlakovanjem osrednje pešpoti na pokopališču, uredili njeno osvetlitev ter nakupili opremo za ozvočenje pri pogrebnih svečanostih

- uredili zelenice med bloki ob ulici Gradnikove brigade in magistralno cesto, tlakovali pešpoti in stopnice, ki bi povezale ta del s potjo, ki teče vzporedno z lipovim drevoredom
- napeljali javno razsvetljavo v Tabru

Druga skupina novih del je finančno zahtevnejša, zato smo zaprosili Občino Vipava, da zagotovi sredstva iz proračuna prihodnjega leta za izvedbo le-teh. Ker so predlagana dela nujna, smo pripravili več variant istih predlogov, da bo imel občinski svet dovolj možnosti za izbiro in hkrati usklajevanje s predvidenim obsegom proračunskih prihodkov. Predlagana dela so naslednja:

- ureditev in tlakovanje trga Pavla Rušta z obnovo vodnjaka in vzporedno reševanje problema parkiranja. (Idejni projekt si krajan lahko ogledajo na sedežu KS.)
- ureditev pločnikov in asfaltiranje ulice Vojana Reharja in Beblerjeve ulice
- asfaltiranje Kosovelove ulice s predhodno učvrstitvijo podpornega zidu

V sedanjo skupino programa pa uvrščamo rešitve, ki so bolj usmerjene v kulturno delovanje KS:

- organizacija in izvedba proslav ob spominskih dnevih in državnih praznikih
- lutkovna predstava za najmlajše v zimskih počitnicah
- za izdajo bomo pripravili knjigo *Cerkve in kapelice ter njihovo kulturno bogastvo v občini Vipava*

- kulturi bivanja namenjamo organizacijo čistilne akcije v spomladanskem času
- med razna manjša dela sodi postavitve oglasne table na Zemonu.

Člani Sveta krajevne skupnosti Vipava voščimo krajanom in vsem, ki so kakorkoli povezani z našim krajem, blagoslovljene božične praznike, hkrati pa zdravja, sreče in uspehov v novem letu.

Predsednica KS
Marta Rodman

VOLILI SMO PREDSEDNIKA

Minil je mesec od predsedniških volitev. Predsednik je izvoljen. Rezultati volitev so še vedno tema strokovnih analiz političnih strank in tudi tema pogovorov med "navadnimi" ljudmi.

Imeli smo pravico in možnost izbire. Kako smo jo izkoristili, kažejo rezultati volitev v naši krajevni skupnosti, občini in okraju, ki vam jih predstavljamo.

Predsedniški kandidati	ŠTEVILO GLASOV			Skupaj Vipava	Občina Vipava
	Volišče Stara šola	Volišče KS Vipava	Volišče Nova šola		
MARJAN POLJŠAK	36	35	26	97	512
JANEZ PODOBNIK	62	42	57	161	721
BOGOMIR KOVAČ	4	7	4	15	49
MILAN KUČAN	81	106	94	281	745
ANTON PERŠAK	13	5	19	37	95
FRANC MIKLAVČIČ	2	2	4	8	30
MARJAN CERAR	24	12	11	47	191
JOŽEF BERNIK	101	68	67	236	590
Število veljavnih glasovnic	323	277	282	882	2933
Število volilnih upravičencev	461	405	382	1248	3983

V 11. volilnem okraju, ki obsega občini Ajdovščina in Vipava, je glasovalo 13.218 ali 75,4 % od skupno 17.520 volilcev, pravilno izpolnjenih glasovnic pa je bilo 12.903.

Glasovi so bili porazdeljeni takole:

Poljšak 2638 ali 20,44%, Podobnik 3041 ali 23,57 %, Kovač 230 ali 1,78 %, Kučan 4009 ali 31,07 %, Peršak 329 ali 2,55 %, Miklavčič 86 ali 0,67 %, Cerar 700 ali 5,43 %, Bernik 1870 ali 14,49 %.

KAKO SMO ŽIVELI

Vsak dan je manj dedkov in babic, ki bi lahko vnukom pripovedovali svoje zanimive življenjske zgodbe iz začetka tega stoletja. Morda pa bi lahko povedali še kaj o svojih starih očetih in materah, ki se jih še živo spominjajo. Pa ne samo vnukom, tudi našim otrokom in zanamcem je potrebno tako pričevanje zaradi verodostojnosti. Tega ne najdemo zapisanega v nobenem zgodovinskem učbeniku. Zato smo se v KS Vipava navdušili nad zamisljivo etnologinje dr. Marije Makarovič in se resno lotili popisovanja življenjskih zgodb starejših občanov iz Vipave, z Zemona, z Nanosa in z Gradišča. V pomoč pripovedovalcem in zapisovalcem pa služi vprašalnik, ki ga je sestavila dr. Marija Makarovič.

Tako bomo ohranili zapisana izvirna pričevanja tistih, ki so preživeli štiri države in štiri sisteme, ki še vedo povedati o lakoti in boleznih med I. svetovno vojno, o gospodarskem in narodnostnem uničevanju ter samopomoči za preživetje med obema vojnoma, o ročni žetvi in mlatvi, o taboriščih, o vojskovanju in ujetništvu med II. svetovno vojno in o socialnem stanju po II. svetovni vojni. To so ljudje, ki imajo bogate življenjske izkušnje in jih v mnogo primerih nimajo niti komu povedati, ker ni ušes, da bi jih poslušala, ali pa se v družini oglasi medklic: "Ah, že spet pripoveduješ stare stvari, kdo te bo poslušal". Kmalu pa pride čas, ko pripovedi utihnejo in spet porečemo: "Le zakaj ga nisem takrat vsaj poslušal ali pa si tudi kaj zapisal".

Zapisane zgodbe bodo torej ostale enim in drugim v tolažbo in v ponos, da smo zmogli ovrednotiti vse te pripovedi in jih z vsem spoštovanjem tudi zapisati. Redki bodo zapisali kar sami, drugim bodo pomagali mlajši družinski člani, dijaki, študentje in še kdo. Čas, ki ga bodo ob tem delu podarili drug drugemu, bo gotovo ostal obojim v lepem spominu, zato naj ga ne bo nikomur žal. Pripravljenost je velika, vsi se zavedamo, da je to dobro, potrebno in plemenito delo. Vsem, ki že pišete ali pa še boste, iskrena hvala za vašo pripravljenost in trud.

Ko se bo zapisovanje končalo, bomo vse te pripovedi zbrali, jih uredili in jih povezali v knjigo, ki jo bo vsak v njej opisani tudi prejel. Knjiga bo tako vsem zanamcem bogat vir podatkov o življenju Slovencev na Vipavskem v zelo razburkanem stoletju, ki se izteka.

Svet KS

OBVESTILO STARŠEM

Na svet KS Vipava je bila naslovljena naslednja pobuda:

"Spoštovani! V zadnjih letih se je v Vipavi in okolici povečalo število majhnih otrok. Veliko je čisto majhnih, takšnih, ki še ne morejo v vrtec, njihovi starši pa že morajo v službo. Po zaslugi starih mam, tet in drugih, večine teh otrok ni treba voziti v jasli drugim. Nekaj pa je tudi staršev, ki si v stiski ne morejo pomagati sami. Da bi slednjim, pa tudi tistim, ki svoje otroke že vozijo v varstvo drugim, pomagali, smo začeli razmišljati, da bi tudi v vrtcu v Vipavi odprli oddelek jasli. Za to pa je potrebno določeno število otrok. Prosimo svet KS, da se zavzame za uresničitev naših želja."

Člani sveta to pobudo podpiramo, vendar bi posredovanje pri pristojnih morali utemeljiti

z zadostnim številom otrok. Zato prosimo vse starše, ki za svoje otroke potrebujejo jaslično varstvo, da se osebno ali po telefonu oglasijo na sedežu krajevne skupnosti Vipava, Glavni trg 1, ob torkih, od 16. do 18. ure.

*Pripravila
Vida Babič, tajnica KS*

IZ NAŠE OBČINE

DELO OBČINSKE UPRAVE V OKTOBRU IN NOVEMBRU 1997

Že v začetku leta smo si zastavili nekatere pomembne naloge, ki nam skozi leto narekujejo glavne smeri dela. O pomembnih načrtih, ki smo jih že uresničili, smo pisali v prejšnjih številkah Vipavskega glasa.

Nekatera vprašanja pa še vedno ostajajo odprta, kot je npr. gradnja HC Razdrto - Vipava. Javna razprava o osnutku Uredbe o lokacijskem načrtu HC Razdrto - Vipava je bila zaključena konec lanskega leta. Svet občine Vipava je oblikoval pripombe na osnutek in jih v začetku letošnjega leta posredoval Ministrstvu za okolje in prostor (MOP). Kasneje je Urad za prostorsko planiranje pri MOP-u skupaj s strokovnjaki pripravil odgovore na dane pripombe, vendar so te ostale v predalih na zavodu. V zadnjem času pa je bilo v razpravah sodelujočih strokovnjakov zaznati različne pripombe, da stvari vendarle ne potekajo tako, kot določa sprejeti terminski plan. Občina Vipava je že v juliju opozorila na zastoj in zahtevala pojasnilo v zvezi s kasnitvijo dokumenta. Prihajala so ustna pojasnila, češ, da je čas dopustov, da niso še znana posamezna stališča določenih strokovnjakov itd. Kmalu je postalo jasno, da dokument ne bo sprejet v predvidenem roku: september 1997. Iz grafičnega osnutka rebalansa, ki je bil predstavljen na Zemonu pri Vipavi, bi odcep HC Razdrto - Vipava, dolžine 14,7 km stal 184 mio USD.

Za občino Vipava in celotno Vipavsko regijo zastoj, ki odmika gradnjo na poznejše leto, nikakor ni sprejemljiv. Še manj pa ustreza vrstni red gradnje posameznih etap. Sedanja magistralka v Rebrnicah predstavlja največji prometni zamašek. Po prej navedenem vrstnem redu gradnje bi ta odsek prišel na vrsto zadnji, čeprav bi ga bilo nujno pričeti graditi čimprej.

22. septembra je predsednik državnega zbora razpisal volitve v državni svet, ki so bile 26. novembra 1997. Skladno z zakonom o državnem svetu (Uradni list RS, t. 44/92) izvolijo 22 svetnikov volilna telesa, ki jih sestavljajo predhodno izvoljeni predstavniki občinskih svetov (elektorji), in sicer izmed kandidatov, ki jih je določil občinski svet. Glede na določbe 40. in 41. člena zakona o DS je občinski svet v volilno telo za volitve člana DS izvolil 2 predstavnika (elektorja), in sicer gospoda Ivana Reharja iz Vipave in gospoda Alojza Žvanuta iz Podnanosa.

Predlogov za kandidata za člana DS ni bilo.

Sredi meseca oktobra je župan občine Vipava sklical zbere občanov, ki so bili v vseh krajevnih skupnostih naše občine.

DZ Republike Slovenije nas je seznanil s predlogi za izvedbo postopka po Zakonu o ustanovitvi občin in o določitvi njihovih območij na podlagi predhodne opredelitve Vlade Republike Slovenije. Ta je DZ predlagala začetek postopka:

1. za spremembo območja občine Vipava z izključitvijo naselja Erzelj in njegovo priključitev k sosednji občini, občini Ajdovščina
2. za spremembo imena občine Vipava v ime Vipava - Podnanos.

Glede spremembe območja občine večina občanov v devetih KS meni, naj ostane naselje Erzelj v občini Vipava, v KS Podnanos pa je bila večina krajanov mnenja, naj se naselje

Erzelj izloči iz občine Vipava.

Glede spremembe imena občine so vsi občani v osmih KS mnenja, naj ostane ime občina Vipava nespremenjeno. Krajanji Podnanos in Lozic menijo, naj se ime občine Vipava spremeni.

Občinski svet je na 28. redni seji, dne 23. oktobra 1997, potrdil mnenja zborov občanov. To so le nekatere naloge, ki smo jih opravili v teh dveh mesecih. Seveda pa moramo pred začetkom novega leta doseči še nekaj ciljev, ki smo si jih zastavili. O tem pa v naslednji številki Vipavskega glasa.

*Tajnik občine
Alojz Vitežnik*

OB PRIMORSKI PETDESETLETNICI - arhivski paberki iz dveh zgornjevipavskih vasi

V letošnjem letu je bilo že veliko slišati in brati o pogledu na leto 1947, ko je Primorska doživela svoj prelomni trenutek. Povsod je bilo mogoče zaslediti izrazoslovje, ki je omenjalo jubilejno leto priključitve ali vrnitve Primorske k matični domovini oziroma matičnemu narodu. Tudi drugačnih izraznih opredelitev je bil deležen ta zgodovinski dogodek. Le redki so se oglasili, ki so videli v zmedu izrazov netočnost ali vsaj pomanjkanje nedvoumnosti. Mogoče je namreč razpravljati o tem, kaj je bila pred letom 1947 in še nazaj v zgodovini matična domovina Primorske. O matičnem narodu pač ni mogoče dvomiti - to so naši primorski predniki na tisočere načine izpričevali v različnih zgodovinskih dobah, še najbolj neuklonljivo nemara prav v času med obema vojnama, ko jih je narodnostno zatiral fašistični družbeni red. Pričevalcev za narod ni manjkalo tudi na Vipavskem in ti so nam še posebej blizu. Velika je ta množica, „ki je najbrž ne bo mogel nihče prešteti“, če uporabim apokaliptični svetopisemski izraz. Nekateri pa še posebej močno svetijo v naš čas in prostor. Tudi zaradi njih smo ostali to, kar smo.

Leto 1947 je za tisti del Primorske, ki ga je mirovna pogodba v Parizu vključila v takratno Jugoslavijo, vsekakor mejnik. Tisti, ki so ga doživljali, so ga vsak po svoje čutili in ga tudi danes različno podoživljajo in interpretirajo.

Zgodovinarju je lahko tudi izziv, ki ga napoti k virom takratnega časa, da bi raziskal, kako se ta dogodek odraža v nekem lokalnem okolju. Za to glasilo je seveda zanimivo vipavsko okolje.

Pisani arhivski dokumenti nekaterih oblastnih in političnih organov tega okolja izpričujejo presenetljivo dejstvo: to izjemno zgodovinsko dogajanje v zvezi s pripadnostjo Primorske je v njih relativno skromno prisotno, za razliko od časopisnih virov, kjer ne manjka z borbeno izkušnjo ovenčanih poročil o pripravah primorskega ljudstva na ta dogodek in nepopisnem navdušenju ob njegovi uresnitvi.

O razpoložljivih ljudeh, povezanih z usodo Primorske po vojni, nam sporočajo že arhivski viri krajevnih organov iz let 1945-1946, kar nas sicer postavlja v situacijo pred dogodkom, katerega petdesetletnico proslavljamo letos. Prav zaradi tega pa so še bolj zgovorni, ker nam sporočajo tudi o razpoložljivih, ki niso bila skladna s prevladujočim mnenjem večine - tega so pač lahko prikazovali tudi s pretiravanji (kar smemo predvidevati z ozirom na značaj zapisanega in na znana zgodovinska dejstva o obnašanju oblasti v prvih letih po vojni).

Za ponazoritev naj predstavim dokumente iz dveh zgornjevipavskih krajev.

Že leta 1945 je stekla akcija zbiranja podpisov za priključitev k Jugoslaviji. Vodil jo je odbor OF za ajdovski okraj.

Prebivalstvo je dobilo v podpis naslednjo vsebino resolucije: „Podpisani se izjavljamo za priključitev svojega kraja k Jugoslaviji. Pozivajoč se na demokracijo, za katero smo se borili ves čas narodnoosvobodilne protifašistične borbe in velike domovinske vojne, zahtevamo in pričakujemo, da bo mirovna konferenca brezpogojno priznala našo sveto pravico in izrekla priključitev Istre, Reke, Trsta, Gorice, Slovenskega Primorja, Benečije, torej celotne Julijske Krajine k Jugoslaviji.“

Krajevni narodnoosvobodilni odbor Slap je uspel avgusta leta 1945 na Slapu pri Vipavi zbrati podpise 349 prebivalcev. Iz seznama podpisanih ni razvidno, da bi se kdo izrecno izjavil proti vsebini resolucije. Februarja leta 1946 je prebivalstvo Slapa poslalo mednarodni komisiji za Trst in Slovensko Primorje poročilo, v katerem je podobno navedeno, koliko je vas žrtvovala za priključitev k Jugoslaviji (partizanskih borcev, talcev, umrlih v internaciji, požganih hiš in oddanega živeža za partizansko vojsko).

Poročilo je zaključeno z naslednjo izjavo: „Po tukaj navedenih žrtvah upravičeno zahtevamo, da se naše ozemlje s Trstom priključi matični Republiki Jugoslaviji. Prebivalstvo naše vasi, skupaj s krajevnim narodnoosvobodilnim odborom, vztraja pri teh zahtevah, dokler se ne uresničijo naše dolgoletne težnje. Hočemo priključitev k Jugoslaviji! Nočemo samostojne Julijske Krajine! Tito! Primorska te kliče! Zahtevamo, da se upošteva Atlantska karta!“

Nekoliko drugačen primer je bil v Št. Vidu. Krajevni narodnoosvobodilni odbor Št. Vid je uspel prav tako avgusta 1945 zbrati podpise 543 prebivalcev, ki so bili za priključitev svojega kraja k Jugoslaviji, ta seznam podpisnikov pa ima še prilogo, na kateri je 71 podpisnikov proti priključitvi kraja k Jugoslaviji. Krajevni oblastni organ je zraven dodal še karakteristike nekaterih, ki niso hoteli podpisati za Jugoslavijo. V njih se določno izraža nezaupanje dela

prebivalstva ob napovedih novega, revolucionarnega družbenega reda v takratni Jugoslaviji. Prebrati je mogoče naslednje: „V. M. se je izrazila, da za komuniste se ne bode nikdar zapisala“, „J. B. je pustil ukaz svojcem, da na noben način in za nobeno stvar ne podpiše“, „I. A. se je izrazila, da za komunizem se ne podpiše“, „J. K. se je izrazila, da ne podpiše, četudi jo ubijejo takoj.“

Tudi v Št. Vidu so v začetku leta 1946 poslali pregled vojnih žrtev na svojem območju skupaj s posebno izjavo mednarodni komisiji, v kateri ji sporočajo naslednje: „Če pa bi nas hotel kdo ponovno zaslužniti, naj mu bo v opomin dejstvo, da Primorski Slovenci niso nikdar klonili, niti pod večstoletnim avstrijskim jarmom, niti pod petindvajsetletnim fašističnim terorjem. Gospodje, mi smo miroljubni narod, toda ko gre za naš narodni obstoj, za našo svobodo, se ne strašimo žrtev in trpljenja. To je pokazala Primorska ko je kot en mož stopila v neenako borbo proti okupatorju... Zato danes, po končni zmagi, ko se odločuje naša usoda, ima vsak naš človek pravico do samoodločbe. Na tej podlagi zahtevamo, da bo naša Primorska priključena k Federativni Ljudski Republiki Jugoslaviji.“

Teh nekaj arhivskih sledov iz tistih prelomnih let je preskromna bera, da bi lahko iz tega potegnili posplošene ocene o razpoloženju takratnega prebivalstva v nekem okolju. Lahko so pa zanimivo izhodišče za nadaljnje raziskave, če bi se jih zgodovinarji ali etnologi hoteli oprijeti: v kakšnem sorazmerju sta bila navdušenje ob vključitvi Primorske k drugi Jugoslaviji in strah z negotovostjo ob vključitvi v nov družbeni red.

Jurij Rosa

Viri:

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Krajevni Ljudski odbor Slap, arhivska škatla 4, arhivska enota 26, Krajevni ljudski odbor Št. Vid, arhivska škatla 5, arhivska enota 26

ZDAJ JE ČAS BAJANJA

(Uvod v knjigo *Mož in čemerika*)

Ustvarjen sem za poslušanje in vedno me je zanimalo tisto, kar je že zdavnaj minulo.

Do starejših ljudi, ki živijo v svojih spominih, in do vseh, ki radi pripovedujejo, čutim posebno nagnjenje. Iz njihovih pripovedovanj luščim drobce o prejšnjih časih, o nekdanjih ljudeh...

Že dvajset let poučujem materni jezik na Colu, v vasi na vzhodnem robu Trnovske planote, in ves ta čas (tudi s pomočjo učencev) zapisujem najrazličnejša ljudska pripovedovanja na tem območju.

Prvi knjižni sad tega dela je bil *Javorov hudič* (Kmečki glas, 1988), zbirka ljudskih pripovedi z zahodnega roba Trnovske planote in iz Zgornjeveripavske doline, prva knjiga v zbirki folklornih pripovedi *Glasovi*, ki še danes pod okriljem SAZU-ja izhaja pri Kmečkem glasu. Drugi je bil *Nace* (*Nace ima dolge tace*, Založba Zavoda za šolstvo RS, 1996), zbirka ljudskih pesniških besedil in otroških igrice, zapisanih na istem območju kot *Javorov hudič*.

Knjiga *Mož in čemerika* pa je logično nadaljevanje prejšnjih dveh. V njej sem zbral ljudske anekdote, zabavljivke, najrazličnejše ljudske humorne domislice, tragične usode posameznikov, pričevanja o ljudskih posebnostih...

Že pri prejšnjih dveh zbirkah besedil nisem le zapisoval. Ustvarjalno sem se vključil v proces rasti le-teh, izhajajoč iz prepričanja, da ljudsko besedilo ni nikoli končano. Tu mislim seveda na prozna ljudska besedila.

In če ima vsak pripovedovalec pravico, da isto besedilo pove vsakokrat nekoliko drugače, zakaj bi tudi zapisovalec ne imel pravice besedilu vdahnuti tudi svoje duše. V knjigi *Mož in Čemerika* sem šel najdlje. Ljudske anekdote, druga humorna besedila in različna pričevanja sem povezal z avtorsko besedo. Vanjo sem vtkal portrete ljudskih pripovedovalcev, njihove domove, pokrajino... V najrazličnejših zbirkah ljudskih besedil pripovedovalci ostanejo navadno v ozadju, največkrat omenjeni le z imeni. V tej knjigi pa so predstavljeni kot pravi ljudski umetniki, nadaljevalci starodavnega večnoživega ljudskega duha...

Hkrati pa so ljudska besedila v tej knjigi res "polna soli", smeha in joka, polna tistega pristnega ljudskega humorja, ki je pomagal našim ljudem živeti in preživeti. "Mož" tudi s pomočjo humorja premaguje "čemeriko", žalost, jezo in obup, ki raste iz istih korenin...

In še to: Zdaj je čas bajaranja..., to je tistega ljudskega ustvarjanja, ki ga v nobenem času in v nobeni deželi ni mogel nihče ne naročati ne usmerjati ne nadzorovati... Zato je ljudsko izročilo čista in absolutna svoboda...

V knjigi *Mož in čemerika* je zbranih 422 zapisov ljudskih anekdot, življenjskih usod in spominjanj, 51 dokumentarnih fotografij in 60 pesniških ljudskih besedil

Franc Černigoj

ZAKAJ BI BILI ČEMERNI...

(Kratko razmišljanje ob Černigojevem Možu in čemeriki)

Vsaj do Ogleja je bilo treba, če že ne celo v Firence, pa v Rim in v Kompostelo, da bi prepoznali samega sebe. Piso sem občudoval, po njenem stolpu sem se do vrha previdno sprehodil, potem sem se pod stolpom v travo vsedel in v svoji pameti razvozlaval: Ne more se Slovenija ponašati z nagnjenim pizanskim stolpom, ne s krstilnico ne z baziliko. Slovenija pač ni gradila veličastnih stolpov na hrbtih tlačanov. Po vsej Evropi so rastle palače,

nam so pa Turki požigali slamnate kočice in s škodlami pokrite cerkvice.

V svet sem moral, da sem spoznal, kako so velike umetnine nastajale na plečih ljudi, naši domači biseri pa so rastle iz srca, pri praznem žepu. Da, kakor svečke plamenijo cerkvice po slovenskih gričih in gorah in nobeni ni treba zardevati pred cerkvijo Svetega Petra v Vatikanu. Tam se je gradilo s tujim cvenkom, pri nas pa z golimi rokami naših prednikov.

Zato kar po Sirahu: "Kdo neki bi zagovarjal tistega, ki sam sebe toži, kdo spoštoval tistega, ki sam sebe ne ceni." (Sir 10,28) Imeli smo ljudi - in še jih imamo, ki nam odstirajo domačo lepoto. Preveč za golo naštevanje, premalo, da bi nam vse razkrili. Trudili so se - in se še trudijo, da bi iz krempljev pozabe iztrgali narodovo dušo, spomin, čigar moč je predvsem v tem, da pozablja. Trudijo se, da bodo še naši pravniki brali, kar so že davno njihovi pradedje - brez pritiska TV - za ognjiščem ob večerih pripovedovali. Za tem ognjiščem najdemo tudi *Franca Černigoja*. V naročju pestuje "Hudiča" in "Naceta", v rokah pa drži odprto svojo zadnjo knjigo - *Mož in čemerika...*

Franc Černigoj je v svet Besede stopil s pesmimi. Podpisan je na več pesniških zbirkah. Vendar se je v njem zgodil premik - namesto da bi bralce "motil" s svojo mislijo, je začel tipati za ljudsko mislijo. Dojel je, da je tudi modrost množice vredna svinčnika in papirja. Človekoljuben, kakor je, je navdušil svoje šolarje na Colu za zapisovanje ljudskih besedil. Sam je "kolovratil" od hiše do hiše, od Hrušice in Črnega vrha prek Gore v Deželo, kakor Gorjani pravijo Vipavski dolini, in srebal neuničljivo ljudsko znanje in modrost. Del svoje bere je že 1988. leta ponudil v *Javorovem hudiču*, zbirki proznih ljudskih besedil. V letu 1996 pa je izšla knjiga *Nace ima dolge tace*. V njej so zbrana predvsem otroška ljudska pesniška besedila, ki se največkrat pravijo in pojejo skozi igro staršev z otrokom ali med otroki samimi. Obema knjigama je prispevala ilustracije, pravljичno navdahnjena, Silva Karim. Težko je reči, ali beseda dopolnjuje slike ali pa slika besedo. Ali kaže besedila brati ali Silvine ilustracije občudovati in - se smejati. Namen obojega - besedil in ilustracij - je gotovo isti: naj bi se bralci vendar še nasmejali.

V knjigi *Mož in čemerika*, s podnaslovom *Žalostne in vesele, z Gore in iz Dežele*, lahko prebiramo novo sadje, nabrano na Gori in v Deželi. Hudomušne zgodbe so to, nekatere tudi majhno več kot okrogle. V večini izmed njih najdemo koščene gorjanskega človeka, ki, če že misli izdahniti, izdahne brž po rojstvu; če pa že obstane, ga je težko spraviti s sveta. Še na smrtni postelji pove še zadnjo okroglo...

Zgodbe je Černigoj razrezal na petnajst vsebinsko zaključenih, a vendar med sabo povezanih poglavij. Pripovedujejo o Gorjanih in njihovem značaju, o revščini, saj so na Gori živeli od drv in zelja. Pripovedujejo o naméjenih, tj. prebrisanih ljudeh, ki so imeli tudi po osemnajst otrok in več - in to brez studenca; o Laskarju in laskarjih, o Martinovih stricah, ki so znali drug drugemu tudi katero ušpiciti (so jih upékali). Govorijo o lačnih otrocih, o tem, kako je bilo z zakonsko ljubeznijo med "ta staro in ta starim", kako je tudi vino opravilo svoje, in nazadnje, kako so Gorjani doživljali oblast, pa najsi je šlo za cesarsko, cerkveno ali pa komunistično.

Gorjan je moral preživeti in je preživel. Za to dejstvo je lahko hvaležen svojemu humorju. Tistemu humorju, ki zna lastne tegobe preobraziti v šalo, ki se ji skupaj z drugimi smeje tudi sam. Gorjan je pač Gorjan! In Franc Černigoj ga je morda še pravi čas ujel.

"Vzemi knjigo, kakršna pač je, dobra muza pa naj jo otme pred pozabo dalje kot en vek." (Katul)

Kako bo z usodo te knjige, bog si ga vedi. A v njej so ljudje, ki so zdržali do danes. Korenine so to, tiste konenine, iz katerih poganjajo vnuki. Prav je, da tudi iz te knjige spoznajo, odkod so, da spoznajo, da je bila za sedanost potrebna preteklost. Tista preteklost, ko je človeka ob ognjišču zeblo, ko se je v škafu ob ognjišču delal led. In Beseda je bila tista, ki je segrela srca namesto ognja, ki je stopila led v škafu.

Franc Černigoj pa se svoji ožji domovini in pripovedovalcem zgodbic, resničnih in morda malce izmišljenih, ni oddolžil le z zapisi le-teh. Vanje je ustvarjalno vpletel tudi gorjansko narečje, tisto sočno govorico, ki vsebini zgodbe daje poseben čar; tisto narečje, ki diši po mrazu pred hišnimi vrati in po dražljivem dimu z ognjišča.

Dolga desetletja smo se šolniki trudili, da bi vse slovenske dialekte poenotili vsaj v skupni pogovorni jezik. Nehote smo kopali jamo žlahtnosti narečij.

Černigojeve knjige - *Javorov hudič*, *Nace* ter *Mož in čemerika*, predvsem prav zadnja, bodo zagotovo postale tudi vir za študij narečij slovenskega naroda.

Otmar Črnilogar

Objavljamo nekaj besedil iz knjige *Franca Černigoja MOŽ IN ČEMERIKA*, ki jih je avtor nabral v Deželi - v Vipavi.

KREKOVKA¹ IZ VIPAVE IN NJEN FRANCK

Pred leti sem ves popoldan prebil pri Rodmanovih (pri Bajcu) v Vipavi, v zgovorni družbi. Poleg zakoncev Rodmanovih, Magde in Marjana, se spomnim še Francke Ferjančič, Elke Šček, Doretta Reharja, Dore Seljak, Lojzeta Reharja... Povedali in zapeli so meni še neznane ljudske pesmi in molitve in pred mano razgrinjali spomine na nekdanje vipavske osebnosti in posebneže.

"Ena boga grda reva..."

Skozi njihovo pripovedovanje je na poseben način zaživela v meni Krekovka. Od tistega popoldneva naprej jo zagotovo srečam v gasah nad staro šolo, vsakokrat, ko grem na Stari grad...

Kdo je bila Krekovka?

Magda: "Ena boga reva..."

Lojze Rehar: "Ena boga grda reva."

Elka: "Obsodili so jo, da je *cupranca*..."

Dora: "...da ima črno knjigo..."

Lojze Rehar: "Čuprnica, ja! Ma je znala zdraviti bolj ko vsi dohtarji! In molit je hodila v suho turšco za dež. Čuprnice ne molijo!"

Marjan: "Gor pod gradom, stara mičkana hiša. Tam sta životarila z možem. Kozla za pripust sta imela, oslička in njivico pri šolskem vrtu..."

Francka: "Jaz živim zdaj v *nehni* hiši..."

Lojze Rehar: "Če nje ne bi bilo, bi tudi mene ne bilo več! Pri osmih letih sem zbolel, ošpice sem imel. Imel sem tako visoko vročino, da so vsi pravili, da bom umrl. Sošolci so se prišli posloviti od mene in tudi zdravnik *ni dal* mami nobenega *upanja* več. Skozi meglo se spomnim, kako je oče kričal na mamo, zakaj me je pustila ven z vročino. Mama pa je jokala, da sem ji ušel, v Belo... Pa je prišla Krikovka in rekla mami: '*Opari en škaf senenih mrv in zavij fantinca v rjuho. Zasuj ga z mrvami. tako naj leži celo noč!*' Zjutraj je zdravnik ugotovil, '*da fantinc normalno diha in je veliko boljši...*' Ihána je stala zraven, je bila prav tiho. Se je bala, da bo zdravnik jezen, ker je njemu za hrbtom, na svojo roko, zdravila otroka.

Puóle je Ihana naši mami večkrat rekla: '*Zakaj me niste prišli iskat, ko je zbolela tvoja Marička! Tudi njo bi rešila! Tako pa je morala revica mlada umret...*' "

Magda: "Vipavski študentje so napisali pesem o njej... Ne samo njo, tudi druge vipavske posebneže so predstavili v tej pesmi. Zal se ni cela ohranila..."

"Oj, Krekovka, kam tak hitiš?"

jo Plejšnr² ustavi in jo vpraša.

"Oj, Krekovka, povej, če veš,
ti, lepotica naša..."

"Tja k Cizarju³ na Hrib jaz grem,

Koncert je danes gori.

Al greš še z mano ti?"

"Grem," ji Plejšnr odgovori.

Se za podpajsho primesta,

jo udarta gor po klanci.

Ko na vrh Hriba pridesta,

pridesta v roke Štanci⁴.

(Tu manjkajo tri kitice, ki jih ni več v živem ljudskem spominu... Govorijo o tem, kako Plešnar Krekovko snubi, a ga ona ne mara. Zato tak hudomušen zaključek v zadnji kitici.)

"Če nečeš mene, Krekovka,
vzemi pa Mefista!
Z njim bosta naredila
slovečga Antikrista..."

Lojze Rehar: "Jeeej! Veselje so imeli z ubogo revo..."

Elka: "Tudi pesnik Drago Bajc je bil zraven..."

Eden čez drugega govorijo, se preHITEVAJO in dopolnjujejo. Vsak bi rad dodal drobec iz svojega spomina na Krekovko.

Visoko nekje nad vsemi Lojze s svojim zaletavajočim glasom požira, golta besede, jih oblikuje globoko v ustih in jih neobdelane meče med nas... Pripoveduje o **Francku Česnovem**⁵, njenem možu, ki da je imel enega oslička in "...Jeeej! Kakšen hec je bil enbot! So dražli, furmani, tistega bozga oslička, je rekel Franck: 'Peste, peste žival! Boste vidli, bo nesreča...' Jeeej!"

Dore Rehar: "Tridesetega leta je umrla. Se spomnim... Ko je imel Rafko⁶ novo mašo..."

Lojze Rehar: "Jože Premru ga je dvakrat srečal, Francka, njenega moža, ko je umirala. 'Kako je z njo?' ga je prašal ta prvi bot. - 'Jo zviva, jo zviva...'

Čez kašno uro ga je še enkrat srečal v gasah. 'Kako je? Je kaj boljša?' - 'Glih zdej jo je zvilu...' "

In po toliko letih smo se na račun 'uboge grde reve' in njenega umiranja še enkrat nasmejali. Tudi jaz, čeprav je nisem poznal. Ali pa prav zato...

Krekovka ali Krikovka¹ - Ihana Česen iz Vipave. Lojze Rehar je povedal, da so ji zrekli Krikovka, ker je za vsakim človekom kričala, 'jo je bil sam krik'. Na zunaj je bila groba, v resnici pa usmiljena ženska, saj je pomagala vsakemu, pomoči potrebnemu. Umrla je 1930. leta.

Plejšn² - vipavski komatar - zotlar.

Cizar³ - cestar; delavec na gozdnih poteh. Velik revež, tako da je prešel še v pregovor - "ubog kot Cizarjev mačk" ali "je tako suh, da ima rebra kot Cizarjev mačk".

Štanc⁴ - poljski delavec pri grofu Lanthieriju v Ložah.

Franck Česen⁵ - Krekovin mož, njeno pravo nasprotje. Tih in miren človek. Umrl je zaradi pika modrasa, ki ga je pičil, ko je grabil steljo pod Starim gradom, kaki dve leti po ženini smrti.

Rafko⁶ - Rafael Premrl, duhovnik iz Vipave; profesor na goriškem semenišču. Pokopan je v Vipavi.

Za smehom dostikrat pride jok...

Včasih so številni furmani vozili z vprežno živino drva in krle po stari gozdni poti pod Starim gradom. Še danes ji rečejo Trška pot.

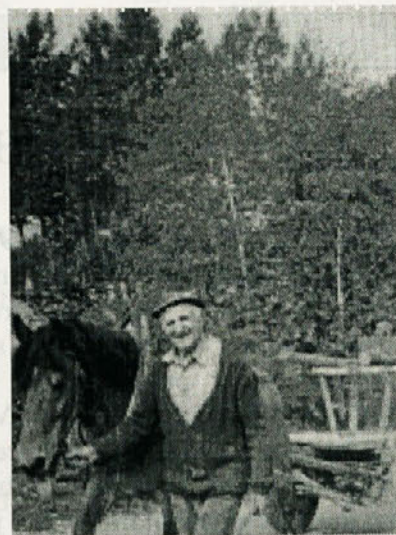
Naneslo je, da se je na tej poti kar nekaj voznikov naenkrat znašlo na istem kraju. Med njimi je bil tudi **Franck Česen**, Krekovin mož, ki je z osličkom tovoril drva na majhni *prejenci*. Pred njim in za njim so bili s konjskimi vpregami gospodarji s Slapa, iz Vipave, z Gradišča...

Pa si Lado Žbrakov s Slapa izmisli, da *bi naredili hec* s Česnovim osličkom. "Ljudje, imejte pamet!" jim je branil Franck. "Osli imajo svoje muhe, zato pustite mojega pri miru!"

Niso ga poslušali in Lado, da bo naučil oslička peti. Na ves glas je rigal okoli živalce in sivček se je res oglasil. Oslovo riganje in krohot furmanov pa je prestrašil par vpreženih konj, ki sta splašena skočila na voz pred sabo. Na njem pa je bil nabrušen *žigon* in eden od obeh konj se je tako porezal, da mu ni bilo več pomoči...

"Saj sem rekel, saj sem rekel!" je ponavljal Franck. "Kakšna nesreča! Kakšna nesreča! Zakaj me niste poslušali!"

Ja, za smehom dostikrat pride jok...

Izidor Rehar (1911- 1993), vipavski pripovednik, pred kletjo v Vipavi ob trgatvi leta 1975

“Jo zviva, jo zviva...”

Saj jo je imel po svoje rad, **Franck Česnov**, svojo ženo Krekovko, tudi če je dosti potrpel z njo.

Tisti dan, ko je umirala, ni mogel zdržat doma in je taval po Vipavi. Mu je na obrazu res sijalo veselje? Tega ne vemo, a Jože Premru ga je vprašal: “Kam pa, Franck, tako veselo? Je mogoče žena kaj boljša?”

“Nič ni boljša, nič. Jo zviva, jo zviva...”

Popoldne Jože spet sreča Francka, tokrat praznično oblečenega in vsega svečanega...

“Kam pa zdaj, Franck, praznično oblečen? Je žena ozdravila?”

“Zvilo jo je, zvilo, ubogo revo. Na matični urad grem, da to tudi uradno zapišejo... Ej, dosti sem mogel potrpet z njo, dosti...”

Mimo tretjega

Ponosno je **Franck Česnov** stopal ob svojem oslu skozi Vipavo...

“Kam pa, stric Česnov, z oslom?” ga vpraša Lado Žbrakov s Slapa in pomežikne okoli stoječim zijalom.

“Mimo tretjega, mimo tretjega, Lado moj...”, odgovori Franck, osel pa prav takrat stegne vrat in veselo zariga.

Franck ga je potrepljal po hrbtu in še bolj dostojanstveno sta odkopitljala po sivi vipavski cesti...

Po pripovedovanju na začetku omenjenih pripovedovalcev in po zapisu Magde in Marjana Rodman priredil Franc Černigoj.

Ljudski pripovednik Alojz Rehar (1905 - 1995), kot statist v filmu Tantadruj, ki so ga snemali v Vipavi 1994. leta

PREDSTAVITEV OMENJENE KNJIGE BO V PETEK, 9. JANUARJA 1998 OB 19. URI V PROSTORIH OŠ DRAGA BAJCA V VIPAVI. VLJUDNO VABLJENI!

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

DAN ODPRTIH VRAT V CENTRU JPV VIPAVA

V petek, 5. decembra 1997, smo z dnevom odprtih vrat obeležili mednarodni dan invalidov in mednarodni dan prostovoljcev. Vrata Centra smo odprli za vse naše prijatelje, ki spremljajo naše delo, za krajanje Vipave in Ajdovščine, za starše učencev.

Vodilna misel tega dne je bila »dobra volja«. S posvetilom smo jo ujeli v ročno poslikano stekleničko, ki jo je dobil v dar vsak obiskovalec. Z dobro voljo se rodi veselje in odprtost. Lažje je narediti korak k sočloveku in sprejeti

S pomočjo študentke Katarine ter civilnikov Tomaža in Aleša smo po uri in pol zaslužno počivali v zavetju kapelice na robu planote. Okno smo si ogledali še z zadnje strani in se po zmrznjeni gorski zemlji odpravili proti Otlici. Tu smo se ustavili v prijetni vaški gostilni in do konca pomalicali. A ker je Peter preveč nagajal, smo jo kmalu zapustili in šli kombiju naproti. Ta nas je presenetil že po nekaj sto metrih. Veselo razpoloženje je pokazalo, da sploh nismo bili utrujeni in da je večina sposobna še večjih vzponov.

Tudi ti nas še čakajo.

Helena Kravos

DAN ŠOLE NA VIPAVSKI OSNOVNI ŠOLI

Zadnji teden v oktobru praznuje Osnovna šola svoj dan. Ime nosi po Dragu Bajcu, domačinu, ki se je v zgodovino Slovencev zapisal kot mučenec slovenstva, literat. Mlado življenje študenta prava v Padovi je bilo prekinjeno zaradi nasilja fašističnega režima nad narodnozavednim, še neizoblikovanim literatom, ki je s svojo čutečo poezijo sodeloval v časopisu *Edinost*. Občasni zapori, težaško delo, kontrola fašističnih konfidantov, policijskih agentov, zlasti pa grožnja konfinacije, so Draga Bajca tako izčrpale, da je v begu pred konfinacijo, hudo bolan, umrl v Biljah. Domači iz Vipave so od oblasti izposlovali dovoljenje za prevoz njegovih posmrtnih ostankov v Vipavo. Vso pot od Bilj do Vipave so ljudje prinašali cvetje in hoteli še poslednjič videti povsod znanega, simpatičnega fanta; tudi na domu v Vipavi se je dogajalo isto. Nepregledna množica ljudi ga je nameravala pospremiti k zadnjemu počitku, a so to preprečili karabinjerji z odlogom pogreba in kasneje tudi z nasiljem nad domačini. Njegov grob so stražili, a kljub temu so domačini prinašali cvetje svojemu rojaku.

Njegova lirčna pesem, spočetka boječa in nedoločna, nato tudi obtožujoča, je prikazala vso težo fašističnega pritiska in nacionalnega zatiranja in hkrati preroško nakazala dan osvoboditve Primorcev. Bil pa je Drago Bajc tudi razmišljujoč poet in tako ni čudno, da osmošolce naše šole navdihuje že nekaj let ob valetih njegova pesem *Drevo sem*. Ostal je tudi v srcih Vipavcev, saj se ob osamosvojitvi ni porajalo nobeno vprašanje, zakaj nosi šola njegovo ime. Pred šolo stoji spomenik, delo akademskega kiparja Negovana Nemca, od poimenovanja šole - to je od oktobra 1978 dalje.

V tednu, ko praznujemo dan šole, vse učiteljice in učitelji na razredni stopnji posvetijo vsaj eno uro spoznavanju življenja in dela Draga Bajca; na predmetni stopnji pa pri določenih predmetih, kot so: zgodovina,

Na Gočah nas je letos v 1. razredu le pet. Vseh skupaj nas je 77

Tako. Sedaj sem član šolske skupnosti učencev naše vipavske šole

spoznavanje družbe, slovenski jezik, etika in družba obravnavajo svojega pesnika na svojstven način.

V štirinajstih dnevih se zvrstijo tudi kulturni dnevi za vse razrede, kar je načrtovano že z letnim delovnim načrtom.

Letos so si učenci od 3. do 8. razreda ogledali film Holandov opus, učenci 5. razreda so spoznavali Idrijo in Cerkljo, učenci 6. razreda so obiskali v Ljubljani razstavo Narava-zdravje in spoznavali Plečnikovo dediščino. Učenci 8. razreda

pa so obiskali Posočje, spoznavali etnološko in kulturno-zgodovinske spomenike, obiskali Gragorčičevo Vrsno in muzej I. svetovne vojne v Kobaridu. Slovesno je bilo 23. oktobra, ko smo sprejeli učence 1. razreda v šolsko skupnost učencev. Tradicionalnega srečanja so se udeležili vsi učenci in učenke 1. razredov, njihovi starši, mnogo starih staršev ter bratov in sester prvošolčkov. Ta sprejem je prvo druženje generacije iz celega šolskega okoliša, ko prvošolčki prvič javno nastopajo, se predstavijo z izbrano tematsko točko, se

Po kulturnem programu je malica zelo teknila

šole. To srečanje je posebno slovesno, saj podelimo priznanja delovnim jubilarantom (10, 20, 30 let delovne dobe), hkrati pa opozorimo, da tečejo leta vsem, četudi imamo pred sabo vedno mlade obraze. Posebej čestitamo 50, 60 in 70-letnikom. Letos smo to priložnost izkoristili tudi za slavnostno izročitev desetih likovnih del naših učencev Občini Vipava. Krasila bodo občinsko sejno sobo. Seveda se je večer nadaljeval v prijetnem klepetu tistih, ki so zaposleni na naši šoli in tistih, ki se radi vračajo na naša srečanja in prinašajo s sabo izkušnje iz časa po upokojitvi. Taka srečanja plemenitijo oboje.

pohvalijo, kaj vse so se že naučili in tudi obljubijo staršem in šoli, da bodo vse svoje moči usmerili v učenje. Letos so prvič prejeli tudi pripone z znakom šole. Pripadnost šoli in svojemu kraju bo tudi ta generacija kasneje dokazovala na številnih tekmovanjih in srečanjih. Za vsakega učenca se na naši šoli najdejo možnosti. Seveda pa je ob koncu za prvošolčke najpomembnejša posebna skrbno pripravljena malica, tačas pa njihovi spremljevalci, starši, sorodniki, učiteljice in učitelji lahko poklepetajo in izmenjajo izkušnje.

Čas praznovanja se vsako leto konča s srečanjem kolektiva in upokojencev naše

Ljudmila Kovač, ravnateljica

LEP VSAKOLETNI SPREJEM

Upokojenci OŠ Draga Bajca Vipava vsako leto težko čakamo srečanje s kolegi upokojenci in še aktivnimi delavci šole. Srečanje ob Dnevu šole, 24. oktobru, je postalo že tradicionalno. Letos je bilo še posebno slovesno, ker smo se srečali v avli novega prizidka. Najprej nas je pozdravila ravnateljica šole, Ljudmila Kovač. Program so pripravili učenci podružnične šole Podnanos in se nam predstavili s prisrčno igrico. Nato so nas presenetili ubrani glasovi komornega zbora Kras, pod vodstvom Matjaža Ščeka. Sledila je podelitev priznanj delovnim jubilarantom in upokojencem, ki so prejeli spominska darila. Upokojenci smo za to pozornost hvaležni, ker vemo, da takih srečanj z upokojenci in aktivnimi delavci ni prav povsod. Po končani slovesnosti smo se na šoli zadržali še dolgo ob prijetnem klepetu, dobrem prigrizku in vipavski kapljici; zato tudi kuharicam in kuharjem prisrčna hvala, vsem pa nasvidenje prihodnje leto.

*V imenu upokojencev
Silva Vehovar*

POVABLJENI K PRAZNIČNO POGRNJENI MIZI

V petek, 12. decembra, smo se člani turističnih krožkov zbrali v Vipavskem Križu, kjer je potekalo tekmovanje v pripravi božično-novoletnih pogrinjkov. Sodelovalo je pet šol: OŠ Šempeter - podružnica Vrtojba, OŠ Dornberk, OŠ Dobravlje in podružnica Vipavski Križ ter OŠ Draga Bajca Vipava.

Na začetku tekmovanja je vsaka šola predstavila svoj pogrinjek. Našo šolo sta predstavila učenca sedmega razreda Laura in Matic. Tekmovanje so z glasbenimi točkami popestrile učence dobrih šol. Največ pomena pri ocenjevanju smo dali ideji, videzu mize ter izboru hrane in pijače. Komisija je našemu pogrinjku dodelila največ točk.

Pod mentorstvom Ane Kobal smo se pripravljali teden dni. Naj vam predstavimo našo mizo: pognili smo jo z rdečim prtom, kar je za te praznike značilno. Okrog krožnikov in kozarcev so se vile kitke iz slanega testa, pobarvane rumeno, rdeče in zeleno. Košaro, pleteno iz slanega testa, smo napolnili s prašički za srečo. Najlepši videz je mizi dalo drevo, deblo iz kruhovega testa z nabodalci - narezki iz salame, kumaric, sira, paprike, redkvic... Pod drevo smo nasuli orehe za dobro in lešnike za dolgo življenje, jabolka in arašide pa kot predstavnike jesensko - zimskega časa. Ob koncu se zahvaljujemo staršem, ki so naše delo podpirali, in osnovni šoli Dobravlje, ki je naše srečanje lepo organizirala.

Člani turističnega krožka ob zmagovalnem pogrinjku

*Laura in Anita
s člani turističnega krožka
OŠ Draga Bajca Vipava*

NEKAJ RAZMETANIH

Vsi, ki ustvarjajo v Razmetanem podsterešju, so zapisali nekaj svojih vtisov iz različnih delavnic.

Smo **DRAMSKA SKUPINA**, ki šteje 13 članov. V tej skupini igramo zato, ker smo navdušeni nad igranjem in se ob igranju raznih igrice sproščamo in radi razveseljujemo gledalce. Trenutno pripravljamo miklavževanje. V to igro smo vložili veliko truda in prostega časa in upamo, da bomo s to igrico zadovoljni mi, naši mentorji, še najbolj pa otroci.

Člani dramske skupine

V načrtu imamo še eno igrico, ki naj bi jo pripravili do meseca aprila. Upamo, da nam bodo naši načrti uspeli in da bodo zadovoljni gledalci in mi.

Lepo vabljeni.

Mentorici Anina in Marjana

Zakaj radi hodimo v delavnico **PEKE IN IZDELAVE PECIV?**

Prišla sem, da se bom naučila peči peciva. (Manuela)

Tu sva, ker naju veseli peka peciva. (Jernej in Matic)

Da lahko poskusim različna peciva. (Meta)

Ker mi je všeč in se v skupini dobro razumemo. (Jakoba)

Ker se imamo fajn. (Neža)

Da bom preizkusila nove recepte. (Mateja)

Ker se imamo fajn in lahko pecivo, ki ga naredimo, nesem domov, kjer ga vsi poskusimo. (Urška)

Sem sem prišla, da se kaj novega naučim. Tu se imamo fajn. (Andreja)

V družbi prijateljev preizkušamo nove recepte in seveda sladke izdelke. (Irena)

Mentorica Renata Sotler

KITARA

Moj oče mi je pri petih letih kupil kitaro. Ko je prišel k nam neki prijatelj, mu je mama dala kitaro. Na žalost mi jo je polomil. Od takrat se za kitaro nisem več zanimal. Pri osmih letih sva se z mamo odločila, da mi bo kupila novo kitaro, če jo bom vadil. Čez teden dni sva videla oglas Razmetanega podstrešja. V njem so bili različni krožki. Odkrila sva tudi krožek za kitaro, ki ga je vodila Barbara Koren. Zdaj sem v tem krožku že približno tri leta. Upam, da mi bo šla kitaro bolje od rok, ko bom velik. In upam tudi, da se kitare ne bom nikoli naveličal. Če se bom kitare kdaj naveličal, pa upam, da me bo mama vzpodbujala. (Matjaž)

Za Razmetano podstrešje sem izvedela iz plakatov. Vedno sem si želela igrati kitaro. Zato sem se prijavila in ugotovila, da je zabavno in se veliko naučimo. (Urška)

Že od malega sem si želela imeti pravo kitaro. Ko pa sem začela hoditi v tretji razred, se mi je želja uresničila. Dobila sem pravo kitaro. Zdaj pa jo že igram in pridno vadim. (Maja)

Kitaro sem želel igrati od približno četrtega leta. Ko se je ustanovilo Razmetano podstrešje, sem se vpisal h kitari. Igram jo rad, posebno v družbi s prijatelji. Najprej me je poučeval Slavko, sedaj pa me Barbara Koren. (Jernej)

Izvedela sem, da se lahko učim igranja na kitaro, ko sem dobila zgibanko Razmetanega podstrešja. Zelo rada hodim. Naučila sem se že veliko pesmi. (Tina)

Mentorica Barbara Koren

Z **AEROBIKO** smo zelo zadovoljni. Všeč nam je, ker se ob njej sprostimo, razgibamo svoje telo in obenem spoznamo veliko novih ljudi.

Pričakujemo pa, da bomo v prihodnje dobili kakšen boljši in toplejši prostor, kot je Lanthierijev dvorec.

Mentorica Vilma Trošt

LIKOVNA DELAVNICA

Rada bi lepo risala v šoli, zato sem prišla v slikarsko delavnico. Tukaj mi je zelo všeč. (Špela)

Najraje rišem naravo. (Urška K.)

Najbolj uživam, ko slikamo s temperami. (Nežka)

Jaz rišem povsod, tudi doma. (Štefan)

Jaz rad rišem in pišem. (Gašper)

Tu se počutim dobro. Najraje slikam naravo in živali. (Urška S.)

Tu mi je všeč, ker imam veliko prijateljev. Ne rišem rada sama, rada bi razvila svoj umetniški talent. (Maja)

Sem prihajam, ker bi rada lepo slikala. Najraje slikam rože in živali. (Laura)

Mentorica Katarina

IGRICE NEKOLIKO DRUGAČE

Najbolj mi je bilo vseč takrat, kadar smo se igrali z avtki. (Štefan)

Prišel sem zato, ker se rad igram. (Bojan)

...ker se igramo. (Gašper)

...kadar smo lizali lizike in risali. (Saša)

...ko sem delil lizike za rojstni dan. (Rok)

...ko smo se igrali "tiho mašo". (Eneja)

Všeč mi je, ker rišemo; rada bi, da bi manj kričali. (Greta)

Všeč mi je, ker divjamo in se igramo. (Vesna)

Mentorici Polona in Ivana

MINI ANGLEŠČINA

Tu sem zaradi prijateljev in da se kaj naučim. (Štefan)

Sem pridem, ker se lahko igram in ker imam nove prijatelje. (Gašper)

Rad pridem, ker mi je doma dolgčas. Tu imam veliko prijateljev. (Rok)

Tu sem, ker se lahko igram, ker se doma ne morem. (Bojan)

Tu se imamo lepo in se nekaj naučimo. (Sara)

Mentorici Sonja in Katka

ŠAH

Rad igram šah doma in tukaj. Andrej res zna igrati šah. (Andrej N.)

Šah rad igram. Tu mi je fajn. (Jernej)

Igramo šah in se smejemo Andrejevim šalam. (Štefan)

Mentor Andrej Polak

V **DELAVNICI ORIGAMI** smo tako zaposleni, da ne pišemo vtisov, ampak le zgibamo figure iz papirja, kar nam je veliko bolj všeč kot pisanje.

Mentorica Tanja

RAČUNALNIŠKA DELAVNICA

Všeč mi je risati na računalnik. Rad bi, da bi risali tudi z drugimi programi. (Aljaž)

Všeč mi je, da lahko igramo igrice in da nam Tomaž in Bogdan povesta oziroma pokažeta kaj novega in kaj zanimivega. (Andrej)

Všeč mi je, ker spoznavamo program Coreldraw. Rada bi, da bi igrali več igric. (Jakoba)

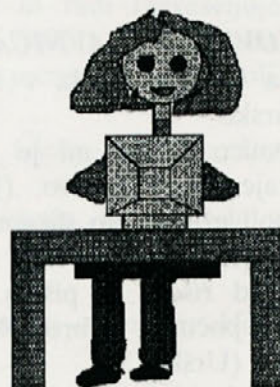
Všeč mi je, ker rišem na Coreldraw. Rad pridem, ker rad delam na računalnik. (Jan)

Zelo mi je všeč, da rišemo karikature. (Marcel)

Najbolj mi je všeč, da lahko igramo igrice in da nas Tomaž in Bogdan učita koristno uporabljati računalnik. (Marko)

Pri računalniškem krožku mi je všeč, da rišemo s programom Colerdraw. Rada bi risala tudi z drugimi programi. (Tina)

Mentorja Bogdan in Tomaž

Jakoba

MOTORJI

Mi imamo se fajn!

Mentor Samo

ČIPKANJE

Osem novih klekljaric izjavlja, da nimajo časa pisati, ker imajo polne roke klekljev. Rade bi se čimprej naučile izdelovati kakšno čipko!
Šest starejših klekljaric tako hiti za novimi znanji, da nimajo časa pisati. Sicer se imamo fajn in ni nam dolgčas.

Mentorica Romana

* * * * *

VABILO

V SREDO, 21. JANUARJA 1998 bo ob 17. uri v KINODVORANI v VIPAVI lutkovna predstava

Z. Florijan: **TOBIJA**

v izvedbi lutkovnega gledališča FRU-FRU, KUD F. PREŠEREN iz Kranja.
Predstava je primerna za otroke od 4. leta dalje in starejše.
Vstop bo prost.

Predstavitev sta organizirala in sofinancirala KS VIPAVA in društvo RAZMETANO PODSTREŠJE.

* * * * *

ZA DOM IN DRUŽINO

BOŽIČ V DACHAU leta 1944

“Kartoffelkommando, antreten!” Da bi te vrag! Pa ravno sedaj, pred božičem, in še v tem vremenu! A ne pomaga nič. Zunaj na polju je začel po jamah gniti krompir in mi “krompirjevci” ga moramo iti prebirat: dobrega za SS, slabega za nas. Tresemo se v ušivih capah in lačni smo kot volkovi. Mi, smetišče velikega nemškega rajha, smo zadeli terno: rechtlos, wehrlos, ehrlos: brezpravni, brez obrambe, brez časti! To je usoda nižje pasme, ki se je drznila upreti hlapčevanju. Poginejo naj, garjavi psi, kreteni! V peterostopih nas maršira nekaj stotin proti glavni straži, kjer nas preštejejo. “Mützen ab!” Vsi se strumno odkrijemo pred zariplim nacistom, kakšnim bivšim mesarskim pomočnikom, ki pa je zaradi svoje žlahtne nemške krvi neizmerno vzvišen nad to golaznijo farjev, profesorjev in inženirjev iz pol Evrope. Tu nas obkolijo stražniki z lobanjo na kapi in policijski psi, ki jih pokrivajo plaščki z uvezenim SS. Mimo skladišč, delavnic in vojašnic

marširamo skozi zunanja vrata, nad katerimi visi črna zastava, na polje. Kako pusta pokrajina! V ledeniški dobi se je stvorila planjava, pokrita z gruščem in močvirji, kjer so se nekdanj bodli turi in bizoni. Če bi se imela Darwinova teorija kdaj izkazati za pravilno, bi trdil, da so tile germanski plemenjaki neposredni potomci onih divjih goved. Z Bavarske je prišla naša nesreča: malo bolj proti severu je Freising in še dalje Bamberg, odkoder so prihajala k nam kukavičja jajca, da smo izgubili dve tretjini naše zemlje. Na otoku Ciemskega jezera je že pred tisoč leti sv. Metod okušal nemško internacijo in za njim slovenski knežji talci. Pod seboj vidim Monakovo, Hitlerjev Jeruzalem, srce bodočega tisočletnega carstva. To se nam smeje srce, kadar vidimo in slišimo, kako ga zavezniške bombe rušijo v prah in pepel! V mokrem snegu so cikle kmalu polne vode in roke postanejo pri delu trde. In še misel na božič! Ga li bomo še

kdaj doživeli v svobodi?

Tamle doli ob taborišču stoji gozdič temnih smrek in med njimi se iz dimnika vleče žolt, zoprni dim: krematorij. Edino skozi ta dimnik pelje pot v svobodo. Pod temi jelkami nas čaka führerjeva božičnica: plinske celice, lični zabojčki prvovrstnega kostnega gnojila za cvetice, strelišče... Nemška jelka je simbol najsvetejšega na zemlji: nemške zemlje in krvi, lepi izgledi. Sicer pa nimam časa, da bi se vdajal takim mrkim mislim, kajti skrbeti moram, da organiziram (kot se po lagersko pravi glagolu nakrasti) nekaj, da me ne bo že za praznike od lakote konec. Oblekel sem še ene široke hlače in sedaj bašem vanje za srajco krompirje, dočim me tovariši skrbno krijejo in prevezujejo. Tudi rokavi so ga že polni in trebuha bi se niti Trebušnik ne smel sramovati. Moj Bog, kako bom le prišel mimo kontrole, ko pa so mi noge kot stope in se komaj gibljem! Gorje mi, če me zasačijo! Na misel mi pride, kako se je Odisej z zvijačo rešil iz Polifemove votline. Bo, kar bo! Postavim se sredi čete in dva tovariša me krepko primeta od vsake strani pod pazduho: saj ni nič nenavadnega, da kdo pri delu obnemore. Ko se bližamo straži, pobesim glavo in srce mi burno tolče ob mrzle krompirje, ko se opotekam skozi vrata. Hura, sem že mimo! V baraki me sprejmejo po ceremonialu rimskih triumfatorjev; grdobe bi me najraje kar celega potisnile v ponev. Vlačijo me sem ter tja, dokler naposled ne telebnem na tla in tam obležim - kot vreča krompirja!

Sicer pa, eno stvar moram priznati: na božični večer so se kar nekam porazgubili in nas pustili, da božičujemo kot vemo in znamo. Ne na delo in celo na apel nam ni treba, edino straže na stolpih so ostale kot prej. Da, celo visoki komisiji za pregled uši se nam ni treba predstaviti! Tu in tam se pojavijo smrečice, ovešene s srebrnim papirjem, pometanim iz zrakoplovov. Vsepovsod veselo vrvenje in pripravljanje drevesca. V sobi je nepopisna gneča, saj se nas namesto predvidenih petdeset drenja v njej okrog tristopetdeset. Velika moja skrb je, da se prerijem do peči in počakam, da onih deset, ki so zapisani pred menoj, konča s kuhanjem. Nato klečim ves čadast pri ognju, medtem ko mi stopajo po hrbtu, in kurim z lepenko, piham, mešam

svoj krompir, pa ker nimam pokrivače, postaja godlja vedno bolj sajasta, nato zabelim z margarino, posujem s soljo in papriko - in božični obed je gotov! Presrečni povabljenici ugotavljajo, da jim še nikdar ni kaj bolj dišalo, kot ta božanska jed. Nemalo sem bil ponosen na takšno priznanje. Po obedu še cigareta lastnega pridelka! Dolgi Tone, kapo ugledne gnojne komande, je pridelal lasten tobak; zmešan z mahorko te kot z omelom praska po sapniku. Užitek pa tak! Skrbno spravim čik, podlago svojega bogastva. Če bi našel na tleh cekin in cigareto, bi planil na cigareto. Čemu mi bo cekin?

Zdaj, ko je duša spet privezana, se ozrem po sobi. Ker ni družine, je vse zbrano po narodnostih. In glej presenečenje! Poljski "kšonži", duhovniki, so od svojih revnih paketov zbrali božično darilce za nas, ki smo brez njih, in nas prosijo, naj oprostimo, ker je tako malo! Oh, ko bi se tudi Francozi, ki toliko študirajo socialno vprašanje, domislili kdaj kaj podobnega! Pridušam se, da ne bomo nikdar več dali niti lire za Rdeči križ, ki nas je čisto pozabil. Sicer pa je večkrat tudi dobri "tatiček" Beran stisnil komu kakšen češki "povidl" v roko. Danes si najbrže želi nazaj v lager.

Iz nemškega kota se sliši "Stille Nacht, heilige Nacht" in vsi nadaljujemo ganjeni, vsak v svojem jeziku. Ubogi nemški tovariši! Svojci so jih zavrgli, naši jih postrani gledajo, zlasti Francozi, in vendar so večinoma plemenite duše, nekateri že po deset let v tem peklu. Zajetni Holandci z velikimi pripravami zapoje enoglasno nekaj svojih: niso pevci! Vse kaj drugega so čudovite francoske melodije, zlasti vriskajoči "Noel". Najhujši francoski narodnjaki so Alzačani in Lotrinžani, ki so pravzaprav Nemci, čeprav bi le v skrajni sili spregovorili nemško! Zdaj se oglasi mogočen češki zbor, nato dvigne naša dvajseterica živahno: "Glej, zvezdice božje". Sicer navadno cmeravi Lahi navdušijo s svojo: "Tu vieni dalle stelle", in tudi Grki žanjejo priznanje. Toda višek vsega so nenadkriljive poljske božične pesmi, lepših res še nisem slišal. Naš ponos, osemdesetletni litvanski duhovnik, ki je bogve kako ušel plinski celici, se oglasi k besedi in nam zatrdi, da bomo naslednji božič že vsi doma. Veselje prikipi do vrhunca, bratstvo med nami in med

narodi nam dviga srce. Mir ljudem na zemlji, ki so blage volje!

Droben zvonček nas vabi v kapelo k polnočnici. S težavo se zrinemo vanjo, drugi gledajo pri oknih. Šmenta, le kje so organizirali sveče, paramente in vso parado? Prava slovesna škofova maša ob zboru in orkestru, celo pristno kadilo, pa saj to je skoraj neverjetno! Monštranca je resda lesena, škofov prstan bakren, križ iz pločevine in tudi sicer marsikaj iz papirja, a to nas ne moti najmanj. Pred Bogom je potrjeno naše človeško dostojanstvo in Kristus je naš brat!

Zjutraj spim, dokler se mi hoče, nato grem po sosednjih blokih na obisk prijateljev in znancev, in popoldne zavijem v kopalnico na koncert. Večkrat sem tu gol prezebal celo noč in čakal, da so mi razušili obleko, pa je bila potem navadno še bolj živa kot poprej. Danes kar pozabim, da sem številka v zebri: zdi se mi, da sem sam svoj gospod, ki sem prišel v "klaku in fraku" k umetniškemu koncertu. Edino dom pogrešam, no, če bi ne bilo hujše

nesreče...

Spomin odeva trdo, neizprosno resničnost v milejšo luč. Večkrat mislim na vas, tovariši! Kako je zdaj z vami? Srečen vam božič!

Rafael Premrl

Vir:

- Iz zapuščine gospoda Rafaela Premrla

Črtico Božič v Dachau je napisal vipavski rojak gospod Rafael Premrl, duhovnik, profesor in narodni delavec. Rojen je bil 29. decembra 1906, umrl 7. januarja 1983 v Gorici. Pokopan je na vipavskem pokopališču. Nagrobnik je delo slikarja Toneta Kralja. Motiv slike: nadangel Gabrijel spremlja Tobija. Nagrobnik je gospod Rafael Premrl naročil slikarju Tonetu Kralju ob smrti svojega očeta, 1940. leta.

Zaradi političnega delovanja je bil gospod Rafael Premrl konfiniran v Dachau, kjer je prebil dve leti.

Več o njem bomo objavili v eni izmed prihodnjih števil VG.

M.R.

VERA IN LUČ... SOŽITJE

Z društvom Sožitje smo pripravili v oktobru zelo lep izlet. Čeprav je bilo že pozno - 18. oktobra, in so nas opominjali, da utegne biti zelo hladno, smo v Trenti preživeli lep sončen dan. Poln avtobus veselih prijateljev in njihovih spremljevalcev. Obiskali smo prenovljen in zelo zanimiv muzej v Trenti. Najprej smo si ogledali film o Trenti, nato v dveh nadstropjih muzeja živalski in rastlinski svet te lepe pokrajine in podvodne posnetke reke Soče. Videli smo, kako skromno je živel trentarski človek. Ko pa smo šli skozi neko temno sobo, se naenkrat prižge luč in vidimo - smetišče. Kaj počnemo z našo naravo! Nato smo se podali v urejeno in prijazno gostilno, kjer so nam postergli s kuhanim neolupljenim krompirjem in skuto. Nekateri so se nad tem sicer zmrdovali - saj je krompir pri nas vsak dan na mizi - a vendar smo končno v prijetni gostilni vse pojedli. Nato smo si ogledali še Drežnico z mogočno cerkvijo.

Imeli pa smo tudi občni zbor društva Sožitje, ki je bil kar dobro obiskan. Ob novem letu, in sicer 19. decembra, bomo imeli božično - novoletno obdaritev s prireditvijo. Po novem letu pa bo predavanje za starše. Ena strokovnih sodelavk bo organizirala dvakrat Delavnico za starše. Ker pa se je pojavilo v obeh občinah več otrok s posebnimi potrebami, bomo poskušali organizirati razvojni oddelek v vrtcih - saj tedenske kratke urice mobilne službe niso dovolj, da se v teh naših malih prijateljih razvijejo sposobnosti, ki jih še imajo. Zgodnja obravnava ima vedno velike uspehe.

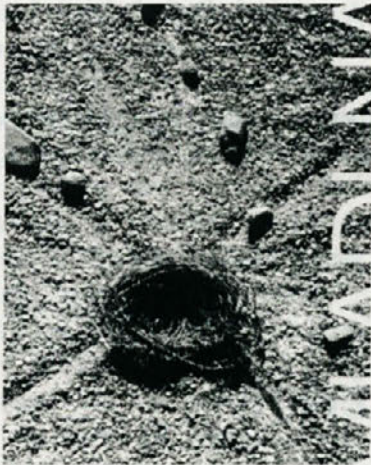
Zopet sem za pomoč trkala na vrata vipavskih obrtnikov. Povsod sem bila lepo sprejeta - pa četudi z besedami: "Žal mi je, letos ne moremo dosti dati." Vem, da ne morete, saj je takih "kolednikov" ob novem letu dosti in preveč, in vsi imajo mnoge in resne potrebe. A prijazna beseda, zabeljena s še tako skromnim prispevkom, mnogo zaleže. Pri Veri in luči smo imeli tudi dve lepi srečanja - enkrat v Vipavi, drugič v Ajdovščini.

Nada Kostanjevic

Letošnji teden Karitas je v Sloveniji potekal zadnji teden v novembru pod geslom *Mladi na razpotju*. Naš namen ni bil pokazati mladim, katera pot je po mnenju odraslih prava, pač pa opozoriti starše, vzgojitelje in vso družbo, da mladim prisluhnemo in jih z ljubeznijo spremljamo na njihobih potih in razpotjih.

Lahko rečem, da smo se sodelavci Karitas na to tematiko nekoliko pripravili že v začetku oktobra, ko smo se udeležili seminarja na Mirenskem gradu. Gospoda Andrej Baligač in Bogdan Žorž sta nam s strokovnega in izkustvenega vidika dela z mladimi spregovorila o tej temi. Med skupinami, ki po Sloveniji delajo z mladimi, se je predstavilo tudi *Razmetano podstrešje* iz Vipave. Iz pogovorov in razprav, ki sem jih spremljala na kasnejših srečanjih, lahko brez lokalne samovšečnosti rečem, da je bil ta projekt povsod pohvaljen kot alternativni model dela mladih za mlade.

Ilustratorka gospa Silva Karim je avtorica letošnjega plakata *Mladi na razpotju*. Ko sem ji povedala za naslov teme, je nekaj časa potrebovala, da se je odločila. Potem je v pesek položila prazno gnezdo in s prstom narisala poti, ki vodijo iz njega. Takoj sem razumela, kaj želi s sliko sporočiti. Ob pogledu na gnezdo se je tudi utrnila misel, ki je bila kasneje natisnjena na zadnji strani zgibanke:

„Od trdnosti in topline domačega gnezda je odvisno, kako bo mladi rod poletel v svet in si spletel lastno gnezdo“.

Namen Karitas ni bil s prstom kazati na napake mladih, ker bi s posploševanjem veliki večini delali krivico. Mnogo mladih živi v urejenih in zdravih družinah. Zavedajo se, da niso v ospredju telesne, temveč duševne in duhovne vrednote. Odrasli pa moramo vedeti, da jih porabniški način življenja današnje družbe, ki se hoče izogniti trpljenju, večkrat zmede. In prav alkoholizem, droge, nasilje in samomori so načini, s katerimi nam sporočajo, da je z družbo nekaj narobe. Vsak človek, še posebno pa mladostnik, mora začutiti, da ga imamo radi, da smo pripravljeni prisluhniti njegovim težavam in potrebam. Mladim ne smemo postavljati pogojev in pričakovati plačila, pač pa jih imeti radi zastonj; do njih moramo biti pozorni, se z njimi pogovarjati, jih sprejemati in jim odpuščati, predvsem pa jim zaupati. Le tako se bodo čutili varne pri iskanju lastne poti. Vsekakor pa ne smemo čakati, da nas bodo opozarjali z dramatičnimi dejanji, temveč kot smo napisali v zgibanki: „Bodimo živa karitas in jim prvi ponudimo roko“.

Osrednja prireditelj naše škofije ob tednu Karitas je bila na Dvorcu Zemono pod naslovom *Umetniki za karitas*. Mladi solisti glasbene šole Vinko Vodopivec iz Ajdovščine, iz razreda prof. Rajka Koritnika, in dekleški pevski zbor Amadeus iz Pivke so, kot je v pozdravnem govoru poudaril gospod škof msgr. Metod Pirih, živ dokaz, da niso zakopali svojih talentov. Likovne umetnike, ki so v avgustu ustvarjali na Sinjem Vrhu, je predstavila likovna kritičarka Anamarija Stibilj. Med enajstimi umetniki, ki so se kolonije udeležili, sta bila tudi Vipavca Miloš Marc in Marko Andlovic ter likovni pedagog vipavske osnovne šole Brane Jazbar. Deset umetnikov je še naknadno darovalo svoja dela. Ravnatelj Škofijske Karitas Koper, gospod Albert Štrancar, je poudaril, da ni namen celotnega projekta le zbiranje sredstev, temveč tudi druženje umetnikov in

obiskovalcev razstav v duhu kulture in solidarnosti. Izkupiček letošnje kolonije je namenjen skupnosti *Srečanje* na Kostanjevici za opremo mizarske delavnice. Na dan prireditve nam je uspelo prodati dvanajst likovnih del. Z veseljem lahko zapišem, da smo prodali kar tri slike za poročno darilo. Lepo je imeti prijatelja, ki s podarjeno sliko prinaša v naš dom lepoto in dobroto.

V tem tednu smo preko medijev in v domačih cerkvah veliko slišali o mladih na razpotju in zares upamo, da se bodo dobre vzpodbude med letom tudi udejanile. V imenu vseh sodelavcev Karitas, ki smo prepričani, da nismo naleteli na gluha ušesa in zaprta srca, želim vsem mir in vse dobro med prazniki in v prihodnjem letu.

Zaključila bom z Fedijevo mislijo, ki ob božiču zaključuje svoje triletno bivanje v skupnosti *Srečanje* in se poln delovnih načrtov vrača k svojim domačim. Zapisal je: „Ko je Neil Armstrong naredil prve korake na Luni, je dejal: 'Majhen korak za človeka in velik za človeštvo'. Mi pa, ki smo se odločili za zdravljenje v skupnosti *Srečanje*, pravimo: 'Majhni koraki za človeštvo, a veliki za človeka'.“

Jožica Ličen

TEPEŽNIKI

Zažarelo je jutro, prebudila se je vas, hiše in kočje so pokazale svoje bele, s snegom pokrite strehe. Rdeče je zaplapolala zarja na meglenem vzhodu, zableščalo se je po dolini, zalesketalo se je po mrzlem snegu. Počasi se je dvigalo kakor iz ognja veliko goreče sonce.

Takrat so se prikazali na vasi tepežniki. Dolga vrsta jih je bila, veliki in majhni, deklice in dečki. Mrzla zimska megla jih je obdajala, zeblo jih je, da so si hukali v prste. Kučme so imeli na glavah, pasice okoli ušes, pisane rute okrog vratu, v eni roki tepežnico, v drugi culo: tako so začeli svojo pot. In šli so od hiše do hiše, izginili skozi vrata in se čez čas zopet pokazali na vasi. Ako je prišel mimo človek, so zagnali krik: "Rešite se!" in dvigali tepežnice proti njemu. Obstali so kdaj pa kdaj pred hišo in se pomenili. Dobro so vedeli, kakšna navada je v hiši in kaj bodo dobili v dar. Vedeli so, koga bodo tepežkali, gospodarja ali gospodinjo, starega deda ali dobrega strica, prijazno babico ali bogato teto. Zato so starejši učili mlajše. Z veseljem so priskakali iz hiše, kjer so jih dobro obdarovali; svetile so se mlade oči, smejali so se rdeči noski, zalita lica so trepetala od mraza.

Cesta je bila zametena s suhim snegom, kakor ga je bila v noči nanesa burja po vasi. Tak je navadno tepežni dan.

Tepežniki so prišli tudi do zaprtih vrat, trkali so, pa jim niso odprli. Vedeli so, da so domači doma, a hišni gospodar je zelo skop in jim je zaprl. Obstali so na cesti in zapeli svojo pesem, potem pa so s smehom in vpitjem razbijali po vratih. Vrata so se odprla in v tistem trenutku se je prikazala brezovka ter oplazila tiste, ki so bili najbližje. Nekateri so se zvalili po ledeni cesti, drugi pa so zbežali dalje po vasi. Zeblo jih je zelo, a pozabili so, da jih zebe. Stisnjeno so se držali, globoko izpod kučem so žarele žive oči in kukali rdeči noski. Roke so tiščali v žepih, culo in tepežnico pod pazduho. V hiši, kamor so prišli, so se mimogrede pogreli ob peči.

Povsod je skoraj isto, po stari navadi. Ded zleze z zidka, vzame pipo iz ust in jih postavi po vrsti, potem pa izprašuje. Kdor ne odgovori, ne dobi nič. Zato se lenuhi postavijo zadaj, da se izognejo

M. Gaspari: Tepežkanje

vprašanjem. Gospodinja prinese pehar s poticami, kruhom, jabolki, orehi, tepežniki pa zapoje svojo pesem:

Dajte potice s police!

Dobra potica prileti,

lepše polje obrodi:

če je lepša potica,

lepša bo pšenica.

Vzamejo darove in oddidejo.

Vse jutro motijo tepežniki mirno vas. Ko oddide ena truma, pride druga iz sosednje vasi. Kdor omaga, se spusti v jok in ostane sredi ceste. Nihče se ne meni zanj, dokler ga vaščani ne spravijo v hišo za peč. Darovi padajo iz cul. Če zdrkne komu novec na tla, planejo vsi po njem, da nastane živa kopica. Starejši znajo vse dobro spraviti, mlajšim se smejejo in jim privoščijo, da so nerodni. Tudi njim se je nekdanj tako godilo. "Pa bi bil doma ostal! Ali moraš z nami? Premlad si za tepežnika; domov pojdi! Čakali te ne bomo." In gredo dalje.

Ivan Lah

(Vzeto iz Mohorjevega koledarja)

STARA IMENA MESECEV

Stara imena mesecev, vzeta iz *Stoletne pratike dvajsetega stoletja 1901-2000*, ki jo je izdalo Katoliško tiskovno društvo, tiskala pa jo je Katoliška tiskarna v Ljubljani, 1901. leta.

<i>Januarij</i>	<i>Prosinec</i>	<i>Lednik</i>
<i>Februarij</i>	<i>Svečan</i>	<i>Talnik</i>
<i>Marcij</i>	<i>Sušec</i>	<i>Brstnik</i>
<i>April</i>	<i>Mali Traven</i>	<i>Travnik</i>
<i>Maj</i>	<i>Veliki Traven</i>	<i>Cvetnik</i>
<i>Junij</i>	<i>Rožnik</i>	<i>Sečnik</i>
<i>Julij</i>	<i>Mali Srpan</i>	<i>Srpnik</i>
<i>Avgust</i>	<i>Veliki Srpan</i>	<i>Mlatnik</i>
<i>September</i>	<i>Kimavec</i>	<i>Sadnik</i>
<i>Oktober</i>	<i>Vinotok</i>	<i>Moštnik</i>
<i>November</i>	<i>Listopad</i>	<i>Listnik</i>
<i>December</i>	<i>Gruden</i>	<i>Grudnik</i>

Pripravil

Evgen Ferjančič

O ČASU

Ob koncu leta se poslovimo od starega in nazdravimo novemu. V branje in razmislek vam ponujamo nekaj misli in pregovorov iz knjige *O ČASU Petra Amaliettija*, ki je izšla v samozaložbi leta 1995.

Bradley je verjel, da je sedanji trenutek tisti, v katerem prihodnost, ki teče proti nam, razpade v preteklost. (Jorge Luis Borges)

Brezčasno v vas se zaveda brezčasnosti življenja. Ve, da je danes samo spomin od včeraj in da je jutri le sen današnjega dne. (Kahlil Gibran)

Celo reka, v katero drugič vstopite, ni več ista kot takrat, ko ste stopili vanjo prvič. (Heraklit)

Časa, ki ga brez premisleka zapravimo v mladosti, v starosti ne nadoknadimo niti s premislekom. (Jože Volarič)

Čas beži, izrečena beseda pa ostane. (Lev N. Tolstoj)

Čas bo razkril, kar je bilo lažno. (Tacit)

Blažena duša je tam, kjer čas več ne teče. (Michelangelo)

Bolečina trpečega človeštva mi je pomagala prenašati težko breme večnosti.
(Kahlil Gibran)

Bol, rana in ogenj ne morejo večno trajati. (Indijski pregovor)

Svet preteklosti je svet spominov.

Svet sedanjosti je svet dejanj.

Svet prihodnosti je svet domišljije.

Preteklost je temelj sedanjosti in seme prihodnosti.

Dolgčas je slepilo jalovih.

Boj s časom je boj z mlini na veter.

Sedanjest je močnejša od preteklosti, a vedno je končna zmagovalka prihodnosti.

Sedanjest sedi na veji drevesa preteklosti.

Sedanjest se hrani z obeti prihodnosti.

Zmedo sedanjosti omisli šele prihodnost.

Kaj je čas? Čas je življenje duše.

Čas zdravi bolečine.

Čas ustvarja pravico in postavlja vse stvari na svoje mesto.

Ni lahko razmišljati ali pa pisati o času, če se hkrati zavedamo, da tudi za to rabimo oziroma trošimo čas.

Brez časa ni prostora, zato je čas nujna razsežnost našega sveta. Čas tvori okvir spremembi, ki je življenje, in jo sploh omogoča. Vse teče in tudi čas teče.

Iz knjige dr. Antona Trstenjaka *Slovenska poštenost*, 1995, pa še razmišljanje

O poštenosti

Poštenost je namreč vedno privlačna. Privlačnost pomeni vpliv na človekovo voljo, ki sloni na čustvih. Zato je poštenost vselej obenem volitivna kategorija.

Velja namreč, da pomeni poštenje živi steber, ki ne stoji ob poti nepremično, temveč potuje z nami mimoidočimi. Poštenjaki so živi stebri, drevoredi, ob katerih imajo mimoidoči vtis, kakor da potujejo z njimi. Čeprav stoji vsak nepremično, napravi na človeka vtis, kakor da potuje z njim, kakor da hodi človek stalno vzporedno z istim stebrom. Se pravi: poštenjak je za ljudi vedno isti vzorec. Nekaj nespremenljivega je v poštenjaku.

Ta nespremenljivost daje poštenemu človeku pečat neminljivosti, vekotrajnosti.

Ob prazniku farnega zavetnika svetega Štefana objavljamo pesem, ki jo je napisal naš pesnik Krasa.

SVETI ŠTEFAN

*Sveti Štefan, Sveti Štefan,
siv njegov obraz je,
nad gorami je sprostrto
gluho dolgočasje.*

*Tiha kuhinja je polna
vsa potic in vina,
šala greje, svet se smeje,
zbrana je družina.*

*Samo v mojem srcu žalost
se opila ni. -
Tiho na žerjavici
brinje zadiši.*

Srečko Kosovel

Dragi bralci!

Stopamo v zimo in s tem v hladnejše dneve. Izpostavljeni smo mrazu in raznim nevšečnostim, kot so nahod in ozeblina.

Človek se je že od vsega začetka boril proti tem nadlogam. Užival je razne zvarke, pil čaje ali si pomagal z obkladki in raznimi kopelmi.

Kako so si naši predniki, ko ni bilo na trgu toliko preparatov kot sedaj, pomagali premagati nahod in ozeblino, pričata priložena recepta, oba vzeta iz knjige *Zel in plevel*, ki je bila izdana 1926. leta.

Nahod (kihavica), nosni katar. *Ako doboš nahod (ali, prehladivši se, vročico) in hočeš brzo ozdraveti, leži za 1 dan v posteljo; pripravi 2-3 rjuhe in postavi poleg postelje škafo mrzle studenčnice; vsako uro si brzo umij golo telo, ovij se v suho tkanino, leži v posteljo ter se tako odeni, da se spotiš. Vkljub temu pa vsako uro nadaljuj umivanje in ovijanje, vsaj 10-krat. Nahod namreč ni nič drugega nego izostalo izhlapevanje, ki je radi tega prenehalo, ker je mrzli zrak vdrl v kožo in zaprl kožne preboje (odprtine, pore).*

- Vsako 1/4 ali 1/2 ure duhaj salmijakovec (amonijak) v mali stekleničici.
- Ali vsak večer, preden ležeš, pij mleko z jajcem (1 svež rumenjaki z 1 žlico sladkorja vmeti, da se peni, nato prilivaj, neprestano mešajoč, vrelega mleka in popij vroče).
- Ali kandis-sladkor s čebulo popari in tega soka zaužij 1 žličko vsaki 2-3 ure.
- Ali popij 1 žličko kafrovca (kafrnega spirita).

Ozeblina (zmrzline). Popari 1/2 kg kamilic, te kamilične drobce zavij v tkanino in jo povij krog ozeblina. Ta vroči obkladek obnavljaj na 10 minut in vztrajno ponavljaj nekaj ur.

- Ali pa za 5-6 ur obloži ozeblino s precej mokrimi ilovnatim (prstenim) testom.
- Ali ozeblina umivaj z osoljeno ali galunovo vodo, ali jih otiraj s terpentinovim spiritom, v katerega si nastrgal 10g kafre
- Izvrstno učinkuje arnikna tinktura, ali vaselin, nekoliko mešan s salicylom, ali zlatično mazilo.

V zimskem času potrebujemo tudi bolj kalorično hrano, zato vam ponujamo dva stara domača recepta.

ŽVARCET I (Primorska)

1,5 kg teletine, 10 dkg surovega masla, 5 dkg drobtin, sol, voda ali juha, majaron, limonina lupinica, muškator orešček; parmezan.

Meso zrežemo na koščke, ga denemo v prazno kozico in dušimo v lastnem soku. Ko se sok posuši, zarumenimo v maslu drobtinice in jih dodamo mesu. Zalijemo z vodo ali juho, da

je meso pokrito. Solimo, odišavimo z majaronom, limonino lupinico in muškatomim oreščkom. Počasi naj se kuha pol ure. Jed nazadnje izboljšamo z naribanim parmezanom.

Zraven ponudimo polento, testenine, žgance, riž in podobno.

(Andreja Grum, "Slovenske narodne jedi")

AJMOHT - ŽVACET

1 kg telečjega mesa, pol čebule, 5 dkg masla, 2 žlici drobtin, majaron, žlica šalše, sol
Meso zrežemo na primerne kose in ga lepo pocvremo na maslu skupaj s seseklano čebulo. Ko izhlapi vsa voda, dodamo drobtinice, sesekljan majaron, sol, šalšo in zalijemo z vodo. Dobro naj se kuha.

Ajmoht lahko naredimo tudi na belo, t.j. brez šalše. V ajmoht lahko prilijemo tudi kozarec belega vina.

(Vesna Guštin Grilanc, "Je več dneou ku klobas")

Mnogo zdravja in dobrega počutja vam želim v novem letu.

Cijan Štoka

MIMOHOD

Šla čez planjave
je tiha pomlad,
vsa lepa, vsa čista,
vsa razcvetela.

Šla čez življenje je
svetla mladost,
vsa lepa, vsa nežna,
vsa razcvetela.

Šla čez planjave je
hladna jesen,
vsa lepa, vsa čista,
vsa dozorela.

Šla čez življenje je
tiha starost,
vsa bolna, vsa večna,
vsa dozorela.

Šla čez planjave je
tiha smrt,
ki borno življenje
je vzela.

Šla čez planjave je
tiha smrt,
ki sadove vse je
požela.

Tea Kete

**Za rubriko Dom in družina izbrali in uredili
Gizela Furlan in Magda Rodman**

Dve za dobro voljo

Spomin na... Haile Selassija

Kaj pa ima on opraviti z Vipavo? Res je šel pred leti skozi, le po drevoredu. A naši hiši je zapustil nepozaben spomin.

Moj mož je namreč nameraval narediti "šftat" v delu hiše. Prav ves material je dobil, čeprav zelo težko - le žebličkov, s katerimi bi zabijal "remeljne", ni našel nikjer. Pa je zagledal na vseh lipah v drevoredu (takrat jih je bilo 17 več, ker še ni bilo črpalke), zabite prav take žebličke, kot jih je potreboval. Z njimi so bile pribite jugoslovanske in etiopske zastavice.

Haile Selassi je odšel - moj mož pa je vzel kolo, vedro in klešče. Pri vsaki lipi se je ustavil, stopil na kolo, izpulil žebličke in jih vrgel v vedro. Tako jih je preskrbel dovolj za naš "šftat".

Slava ti, Haile Selassi!

Nada Kostanjevic

Ni ločila komunista od ekonomista...

Že mnogo let je odtedaj, ko sem na kartonu otroka, ki sem ga zdravil, med drugimi podatki prebral tudi podatek, da je očetov poklic dipl. KOMUNIST. Poklical sem sestro, ki je izpolnjevala zdravstveni karton. Vprašam: "Kje pa ste slišali za ta poklic?" Sestra odgovori: "Ja, saj hodijo v Ljubljano študirat, in od tam se vračajo kot diplomirani komunisti."

Po resničnem dogodku povedal dr. Franc Krkoč

* * * * *

OB NOVEM LETU VABIMO

Občina, Turistično društvo in Krajevna skupnost
VIPAVA

vabijo krajane na

VESELO SILVESTROVANJE

na Glavnem trgu.

Začetek ob 20 uri. Igral vam bo ansambel Vasovalci. Vstop prost.

Vljudno vabljeni!

Planinsko društvo
VIPAVA

VABI

vse planince in ljubitelje narave. na

4. NOVOLETNO SREČANJE

NA PLAZU

1. januarja 1998

Ves dan vas pričakujemo s prijazno besedo in toplim čajem

SREČNO V GORAH V LETU 1998

* * * * *

Pleve in drobtine

Pred bivšo elektrotrgovino Skapin še sedaj straši napol odtrgana preproga, po kateri se pobožni ali manj pobožni spotikamo, ko gremo v cerkev.

Kar zadeva poslovodsko šolo v "stari šoli": "Lep cajt" sem jih učila, da bi odmetavali čike vsaj na gredice, saj tobak rastlinam le koristi. Nekaj časa so ubogali, sedaj pa jih zopet veselo mečejo na cesto. Kar zadeva parkiranja njihovih številnih poslovodskih avtomobilov, so v začetku iz parkiranja imeli nezadostno, sedaj pa bi jim prizadeti prisodili oceno minus dve. Nekoliko se je izboljšalo, pa jih ne maram preveč hvaliti, da nas zopet ne zaparkirajo. Morda bi bilo bolje, da bi tudi avtošola imela predavanje o parkiranju.

"In vendar se premika", je rekel Galileo Galilei. Zdi se mi, da se - sicer s polžjo hitrostjo - premika ureditev okolja v južni vojašnici. Kakšen napis pokojne JLA še straši, pa ga bo morda le "preraslo grmovje in zelene trave", a videti je, da so se vrli podjetniki po svojih možnostih lotili le urejanja vsak svoje okolice.

Tudi vreme je poskrbelo za "razvedrilo". V začetku oktobra so pred marketom ponovno zacveteli kostanji, 13. oktobra pa smo imeli tako točo, da je bilo ojej! Od 27. oktobra do konca meseca pa smo imeli močno burjo, ob koncu meseca v počastitev dneva reformacije celo sneg. 8. novembra pa nas je "razveselila" povodenj. Dobra pripravljenost Civilne zaščite nas je obvarovala večje škode. Seveda so tudi gasilci pri tem zaslužni. Vendar sem ugotovila, da je bila vsa ta voda "uvožena", saj zaradi "mojega" dežja ne bi bilo povodnji. Pravijo, da je prišla s Pivke.

Nada Kostanjevic

VREMENSKO POROČILO

	VIPAVA	NANOS
NOVEMBER	71,2 l/m ² dežja, 12 deževnih dni, 1x sneg, 1x toča (pa tista bolj zares!), 1x megla, 2x slana, 9x rosa, 5 dni zelo močna burja	115,5 l/m ² dežja, 13. oktobra toča (kot v Vipavi) min. temp. -6,5°C, 30. oktobra za vzorec snega, maks. temp. 18,8°C
NOVEMBER	279,7 l/m ² dežja (2x čez 50 l, 5x čez 20 l), 4x slana, 2x rosa, 1x močna burja. Pestro vremensko dogajanje je opisano v <i>Plevah in drobtinah</i> .	267,7 l/m ² dežja, min. temp. -7,2°C, 23. novembra 13 cm snega, maks. temp. 13,5°C

Nada Kostanjevic in Ivica Ječ

POPRAVKI (VG št. 42)

- str. 10, drugi stolpec zgoraj: pravilna letnica je 1955 (ne 1945)
- str. 27, vsebina prisege: v skladu z originalom se naslednje besede pišejo z veliko začetnico: Bogu, Očetu in Sinu in Svetemu duhu... Bog
- str. 42, v uvodni misli je avtorica pesmi Jožka Uršič (ne Jožka Česen), po domače Virbova, z Gradišča

Za napake se opravičujemo.

UO

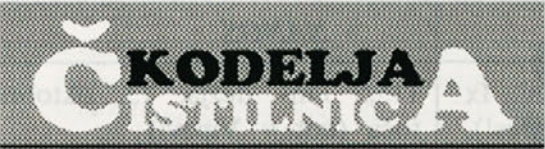
**Vsem svojim strankam želijo
vesel božič, uspešno, srečno
in zdravo novo leto 1998:**

HAIR STUDIO SIMON
Vojana Reharja 4
5271 Vipava
tel.: (065) 65 084

Simon Rodman

HAIR STUDIO SIMON
Vojana Reharja 4
5271 Vipava
tel.: (065) 65 084

KODELJA BOJAN s.p.
Lavričeva 43a, 5270 Ajdovščina, tel.: 065/61 768

VIPAVA, Trg Pavla Rušta 7
ČISTILNICA, PRALNICA - tel.: 065/61 768
AVTOPRALNICA - tel.: 065/641 170

Vsem občanom Vipave
voščimo vesel božič
in zdravo novo leto.
Obenem čestitamo ob
dnevu samostojnosti.
OO in KO **SKD** Vipava

MEDIJA d.o.o.
LJUBO ŽGAVC

Glavni trg 1 VIPAVA	Lavričev trg 1 AJDOVŠČINA
------------------------	------------------------------

TEL/FAX: 065/63-580

- FOTOGRAFSKE STORITVE
- VIDEOTEKA
- TRGOVINA

*Strankam želimo vesel božič
in srečno novo leto.*

bife
„PRI MARJANCI“

Bojana d.o.o. Glavni trg 3

KNJIGOVODSKI SERVIS

LIDIJA GOLOB s.p.

Goriška 6, 5271 Vipava
tel./fax: 065 65 820/ 65 420

**ŽELIMO VAM
SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1998
TER BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ**

PAPIRNICA IN KNJIGARNA

ČRTICA

Glavni trg 15, 5271 Vipava, tel.: 065/640-033
Vipavski Križ 15, 5270 Ajdovščina, tel.: 065/67-241

Prodaja in dostava pohištva

nova
OPREMA

Danilo KOREN

*Želimo vam vesele božične
praznike in srečno
novo leto!*

Bevkova ul. 12, 5271 Vipava
Tel.: 065 / 65 187

Mobitel:
0609 / 619 678

Enota Postojna, Volaričeva 5
Tel.: 067 / 25 127

5271 VIPAVA
Telefon: 065/ 65 031, 65 584
Tekoči račun: 52010-625-1541

HRANILNO KREDITNA SLUŽBA VIPAVA p.o.

*Varčevalcem se
zahvaljujemo za zaupanje,
ki ste nam ga izkazali v
iztekajočem se letu.
Hkrati pa vam želimo
VESELE BOŽIČNE
PRAZNIKE, VELIKO
ZDRAVJA IN USPEHOV
V LETU 1998!*

*Hranilno kreditna služba VIPAVA
100-letna tradicija hranilništva*

DUKA

PISARNIŠKO POHIŠTVO

SKAPIN

d.o.o.
ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

PETER SKAPIN *direktor, lastnik*

Vojana Reharja 1, 5271 VIPAVA, PP 28
tel./fax: 065/65 377, mobitel: 0609/615 167

Zahvaljujemo se vam za zaupanje.

Iskreno vam voščimo vesele
božične praznike
ter srečno novo leto.

Kolektiv ETP SKAPIN

ELEKTROTRGOVINA

V. Reharja 1, Vipava
Tel./fax: 065/65 315
065/65 377

TRGOVINA MONTAŽA VZDRŽEVANJE

Avtoservis FERJANČIČ

JOŽE FERJANČIČ S.P.

ZEMONO 23, 5271 VIPAVA
Tel.: 065 65 910, Mtel.: 0609 619 185

AVTOPREVOZNIŠTVO

Tomislav GOMIZELJ

Gregorčičeva 21, VIPAVA

tel.: 065/65-869

mobitel: 0609-61-68-69

PAVEL SKAPIN - BEBLERJEVA 13, VIPAVA
TEL./FAX: 065/65-800

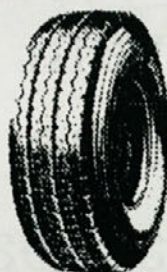
ZIDAR
gradbeno
obrtno
podjetje
VIPAVA d.o.o.

ZIDAR

Goriška cesta 43
5271 VIPAVA
Tel.: (065)65-014

Odrpto pon.-pet. od 7. do 15. ure
sobota od 8. do 12. ure

VULKANIZERSTVO in
NASTAVITEV PREM

GOLOB PETER s.p.

GORIŠKA 6, 5271 VIPAVA
tel. 065 65 820
fax 65 420

odprto: 8h-12h
14h-18h
sobota: 8h-12h

V letu 1998 vam želimo srečno novo leto
in blagoslovljene božične praznike.

Predvsem pa srečno in varno vožnjo.

Nudimo vam:

vulkanizerske usluge, servis podvozja,
nastavitev prem, prodajo avtoplaščev in
tovornih gum z montažo: Sava, Bandag,
Michelin, Good year, Fulda, Continental,
Dunlop, zimski in letni profil ter svetovanje.

Obveščamo vas,
da je pisarna v
VIPAVI, GLAVNI TRG 1,
odprta:

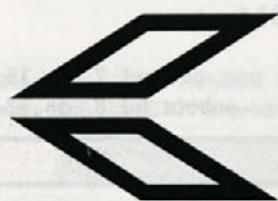
ob PON. in PET.
OD 9-11h

ob SREDAH
OD 15-17h

Namesto novoletnih voščilnic je
zavarovalnica TRIGLAV d.d., območna enota
Nova Gorica, namenila sredstva v
humanitarne namene.

Vsem občanom in zavarovancem želimo
vesel božič in srečno novo leto 1998.

Kolektiv
ZAVAROVALNICE TRIGLAV

Nova KBM d.d.

Področje Nova Gorica

Želimo vam prijetne božične
in novoletne praznike, v letu,
ki prihaja, pa veliko uspehov,
dragocenih trenutkov in sreče.

NOVA KBM d.d.
področje Nova Gorica

HVALA ZA ZAUPANJE!

PAMI d.o.o.

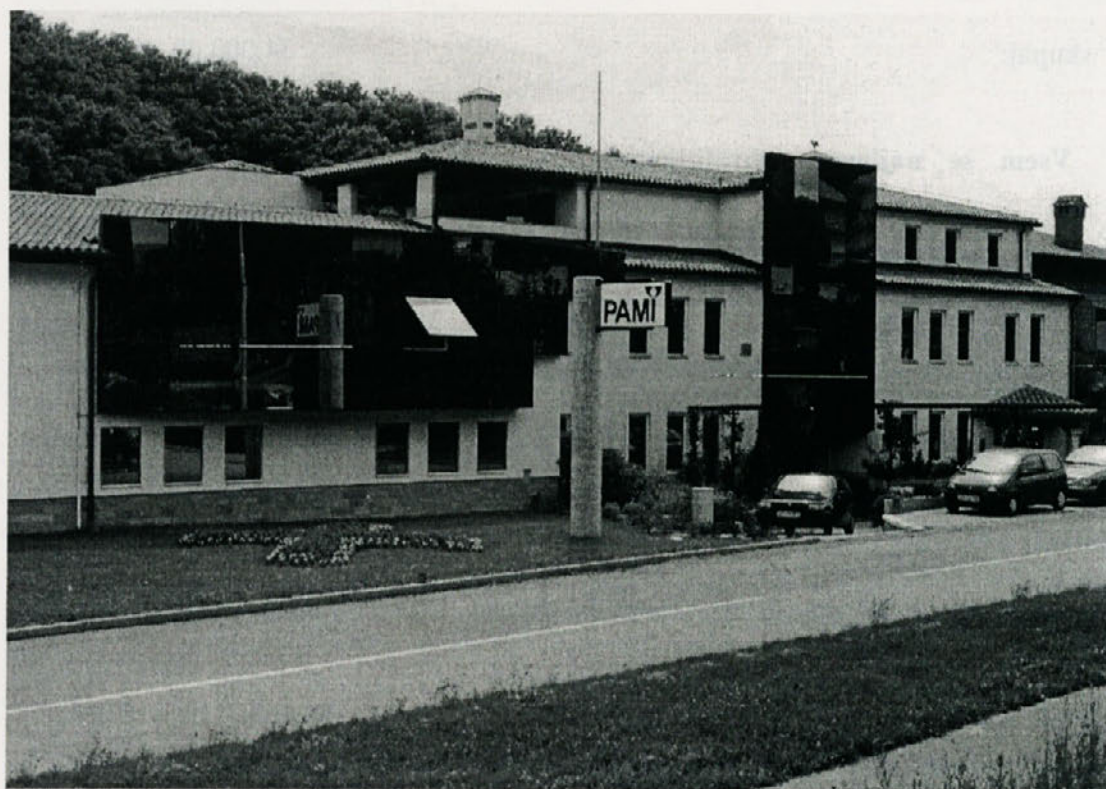
PROIZVODNO IN TRGOVSKO PODJETJE d.o.o.

Vipavska c. 50, Rožna dolina

5000 NOVA GORICA

tel.: ++386 65 202 102

fax: ++386 65 202 101

VSEM OBCANOM OBCINE VIPAVA ŽELI
SREČEN BOŽIČ IN USPEŠNO NOVO LETO

PAMI

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 30.9.1997 DO 15.12.1997:

Marija Bratina	Ljubljana	1000,00	SIT
Doroteja in Lucijan Bratuš	Vojkova 34	2000,00	SIT
Anton Cizara	Gradnikove br. 13	2000,00	SIT
Stane Faganel	Miren 176	3000,00	SIT
Francka Ferjančič	Na Hribu 20	2000,00	SIT
Kodelja - Stegič	Beblerjeva 11	3000,00	SIT
Franka Nabergoj	Vojkova 2	2000,00	SIT
Marija Pavlin	Vojana Reharja 6	2000,00	SIT
Jože Plesničar	Gregorčičeva 3	2000,00	SIT
Erna Poljšak	Gradišče 39a	2000,00	SIT
Marija Praček	Gradnikove br. 13	1000,00	SIT
Ivan Rehar	Laurinova 3a	1000,00	SIT
Pavel Rodman	Koboli 8	2000,00	SIT
Marjeta Sever	Branik	1000,00	SIT
Martin Silvester	Ljubljana	2000,00	SIT
Jelka Turk	C. 18. aprila 9	3000,00	SIT
Jože in Mara Virant	Vojkova 3	3000,00	SIT
skupaj:		34.000,00	SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakazete tudi na žiro račun *KS Vipava 52010-645-50977* s pripisom *ZA VIPAVSKI GLAS*

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
DECEMBER 1997
650 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vera Poniž, Nada Kostanjevic, Cijan Štoka, Peter Vrčon, Franc Cerovšek, Marta Rodman, Petra Bajec, Leon Kodre in Breda Butinar - lektorica

Sodelovali so še: Božidar Premrl, Ana Florjančič, Alojz Vitežnik, Jurij Rosa, Franc Černigoj, Otmar Črnilogar, Zdenka Fučka, Ljudmila Kovač, Silva Vehovar, Helena Kravos, Jožica Ličen, Evgen Ferjančič, Franc Krkoč

Tisk: Papirna galanterija SEDMAK, Ajdovščina

Po mnenju Urada za informiranje št. 4/3-12-669/94-23/154 z dne 23.5.1994 spada publikacija VG med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tar. št. 3, po kateri se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%. (Ur.l. RS št. 4/92)

V S E B I N A:

Iz naše preteklosti

Prihod Napoleonovih vojakov	stran	2
Iz Napoleonove dobe pri nas	stran	3
Šolska kronika	stran	5
Vipava in Vipavci v ogledalu Bleiweisovih Novic	stran	11

Predstavljamo vam

Marija Pavlin - vipavska šivilja	stran	14
--	-------	----

<i>Iz naše KS</i>	stran	18
<i>Iz naše občine</i>	stran	21

Ob petdesetletnici Primorske	stran	22
------------------------------------	-------	----

Zdaj je čas bivanja	stran	24
Zakaj bi bili čemerni	stran	24
Krekovka iz Vipave in njen Franck	stran	26
	stran	32

Iz ustanov in društev

Dan odprtih vrat v centru JPV Vipava	stran	28
Pohod mladih planincev iz centra JPV Vipava	stran	29
Dan šole na vipavski osnovni šoli	stran	30
Povabljeni k praznično pogrjnjeni mizi	stran	32
Nekaj razmetanih	stran	32

Za dom in družino

Božič v Dachau	stran	35
Vera in luč... Sožitje	stran	37
Karitas	stran	38

<i>Dve za dobro voljo</i>	stran	43
---------------------------------	-------	----

Pleve in drobtine	stran	45
Vremensko poročilo	stran	45

